

אנטון צ'כוב

שלוש אחיות

Три сестры

דרמה בארבע מערכות

נוסח עברי: שמעון בוזגלו

2010

כל הזכויות שמורות לשמעון בוזגלו

הדמויות במחזה

אֲנֶדְרִי, סְרַגְיֵבִיץ' פְּרוֹזֶזְרוֹב

אחיותיו:

אוֹלְגָה

מָשָׁה

אִירִינָה

נְטִשָּׁה, (נְטִלְיָה אֵיבְנוֹבְנָה): ארוסתו של אנדרי, ומאוחר יותר, אשתו.

קוֹלֵיגִין, פִּיודוֹר אֵילִיץ': מורה בבית ספר, בעלה של מָשָׁה.

נְרִישִׁינִין, אלכסנדר אֵיגְנַטְיֵבִיץ': סגן אלוף, מפקד יחידת תותחנים.

טוֹזְנֶבֶךְ, ניקולאי לִיבּוֹבִיץ': ברוך וסָגֵן.

סוֹלִיוֹנִי, נְסִילִי נְסִילִיבִיץ': סרן.

צ'בוֹטְיִקִין, אֵיבֵן רוֹמֶנוֹבִיץ': רופא צבאי.

פְּדוֹטִיק, אלכסיי פֶּטְרוֹבִיץ': סָגֵן-משנה.

רוֹדָה, ולדימיר קָרְלוֹבִיץ': סגן-משנה.

פְּרָפּוֹנֶט: שוער זקן במועצת המחוז.

אֲנָפִיסָה: אומנת במשפחת פְּרוֹזֶזְרוֹב, זקנה בת 80.

העלילה מתרחשת בעיר קרתנית.

תודה לפטר קריקסונוב, שעבר אתי בקפידה ובסבלנות על הטקסט הרוסי

Feci quod potui, faciant meliora potentes!

מערכה ראשונה

הבית של פֶּרוֹזוֹרוֹב. סלון עם עמודים, ומאחוריו מצוי חדר אוכל גדול. צהרים. בחוץ זורחת השמש, ומזג האוויר משרה מצב רוח עליז. בחדר האוכל השולחן ערוך לארוחה. אולֵגָה לבושה בשמלה כחולה, לבוש רשמי למורה בבית ספר תיכון לבנות. מתקנת את עבודות הבית של תלמידותיה תוך כדי עמידה או הליכה. מְשֶׁה בשמלה שחורה יושבת על כסא, כשהכובע שלה מונח על ברכיה, וקוראת ספר. אִירִינָה בשמלה לבנה עומדת שקועה במחשבות.

אולֵגָה

אבא מת בדיוק לפני שנה, בחמישה במאי – יום ההולדת שלך, אִירִינָה. היה קר מאוד וירד שלג. חשבתי שאני לא אצליח להתגבר על זה, ואת – את שכבת לך מעולפת, כאילו את מתה. אבל הנה: שנה עברה ואנחנו מדברות על זה בקלות. את עוד פעם לובשת לבן והפנים שלך זורחות....

השעון מצלצל שתיים-עשרה.

השעון צלצל שתיים-עשרה גם אז. (הפוגה.) אני זוכרת שברגע שהוציאו את אבא –התזמורת ניגנה, ובבית הקברות ירו לכבודו ברובים. הוא היה גנרל, הוא פיקד על חטיבה, ולמרות זאת לא הגיעו הרבה אנשים להלוויה. אבל ברור, ירד גשם. גשם כבד ושלג.

אִירִינָה

למה את מתעקשת להעלות את כל הזיכרונות האלה?

הברון טוֹזְנֶבֶךְ, צ'בוֹטִיקִין וסוֹלִיֹוִי מופיעים מאחורי העמודים, בחדר האוכל.

אולֵגָה

חם היום, אנחנו יכולות לפתוח את החלונות. אבל עדיין אין עלים בעצי הֶלֶבְנָה. אבא קיבל את הפיקוד על החטיבה לפני אחת-עשרה שנים ועזב את מוסקבה יחד איתנו. אני זוכרת את זה כל כך ברור. זה היה בתחילת מאי, כמו עכשיו, במוסקבה הכול פרח, היה חם, הכול היה מוצף באור שמש. אחת-עשרה שנים עברו, אבל אני זוכרת הכול, כאילו רק אתמול הלכנו משם. הו אלוהים! הבוקר, כשהתעוררתי וראיתי את כל מבול האור הזה, את האור השופע הזה של האביב, כל כך שמחתי והתרגשתי. כמה התגעגעתי לחזור הביתה למוסקבה.

צ'בוטיקין
יצאת מדעתך.

טוֹנֶפֶךְ
שטות גמורה, ברור.

מָשָׁה, השקועה בספר, מתחילה לשרוק מנגינה.

אוֹלָגָה
מָשָׁה, תפסיקי לשרוק. מה קורה לך ! (הפוגה). כל יום בית ספר, כל ערב שיעורים פרטיים – בגלל זה הראש כואב לי כל הזמן. אני מתחילה להרגיש כמו זקנה. האמת היא שבארבע השנים האלה שאני מלמדת בתיכון אני מרגישה שיום יום הכוח שלי, הנעורים שלי, נוטפים ממני בטיפות, טיפה אחרי טיפה. רק דבר אחד גָּדֵל ומתחזק בתוכי, רק חלום אחד...

אִירִינָה
לחזור למוסקבה. למכור את הבית, לגמור כאן הכול, ואז – למוסקבה...

אוֹלָגָה
כן ! למוסקבה, הכי מהר שאפשר.

צ'בוטיקין וטוֹנֶפֶךְ צוחקים.

אִירִינָה
אֲנִדְרִי כנראה יהיה פרופסור, אז הוא בטח לא ימשיך לגור כאן. הבעיה היחידה שלנו היא מָשָׁה המסכנה.

אוֹלָגָה
מָשָׁה תוכל לבוא למוסקבה כל שנה למשך הקיץ.

מָשָׁה שורקת בשקט מנגינה.

אִירִינָה

הכול יסתדר, אני מקווה. (מסתכלת מבעד לחלון). איזה מזג אוויר נהדר היום! אני כל כך שמחה בתוכי, אני לא יודעת למה. הבוקר, כשנזכרתי שזה יום ההולדת שלי, הרגשתי פתאום כל כך מאושרת, ונזכרתי בזמן שהיינו קטנות ואימא עדיין חיה. איזו הרגשה נפלאה זו הייתה, איזו הרגשה נפלאה.

אולָגָה

את זורחת היום, את נראית ממש יפה. גם מֶשָׁה. אַנְדֵרִי היה יכול להיראות טוב, אם הוא לא היה משמין ככה. זה לא מתאים לו. אבל אני, אני הזדקנתי ונעשיתי רזה מדי. זה בטח בגלל שאני כל כך מתעצבנת על התלמידות בבית הספר. אבל היום אני בחופש, אני בבית, והראש לא כואב לי בכלל. אני מרגישה יותר צעירה ממה שהייתי אתמול. אני בת עשרים ושמונה, רק עשרים ושמונה... הכול בסדר, הכול לטובה, אבל נראה לי שאם הייתי נשואה והייתי נשארת בבית כל יום, הכול היה עוד יותר בסדר. (הפוגה). הייתי אוהבת את בעלי.

טוֹנִיפֶךְ

(לסולִיִּוִּי). אתה מדבר כאלה שטויות, אי-אפשר לשמוע אותך. (נכנס לסלון). שכחתי לספר לכן. מפקד היחידה החדש שלנו, נְרִישִׁינִין, עומד לבקר אתכן היום. (מתיישב ליד הפסנתר).

אולָגָה

יופי. נשמח לראות אותו.

אִירִינָה

הוא זקן?

טוֹנִיפֶךְ

לא, לא ממש. ארבעים, ארבעים וחמש לכל היותר. (הוא מנגן בשקט). הוא נראה בחור נחמד. מה שבטוח, הוא לא טיפש. רק מדבר טיפה יותר מדי.

אִירִינָה

איש מעניין?

טוֹנֶפֶךְ

כן, דִּי, רק שיש לו אישה, חותנת, ושתי בנות. דרך אגב, אלה הנישואים השניים שלו. לכל מקום שהוא הולך הוא מספר לכולם שיש לו אישה ושתי בנות. הוא יגיד את זה גם כאן. אפשר לומר שאשתו היא חתיכת סיפור: יש לה צמות נעריות ארוכות, היא תמיד מתפלספת ומדברת במליצות, ומפעם לפעם היא מנסה להתאבד, ככל הנראה כדי לעשות דווקא לבעלה. מזמן הייתי בורח מאישה כזאת, אבל הוא השלים עם הגורל שלו, כמוכן – בלי לחסוך קיטורים ותלונות.

סוֹלִיוֹנִי

(נכנס לסלון עם צ'בוטיקין). ביד אחת אני יכול להרים עשרים וחמישה קילוגרם, אבל בשתי הידיים אני יכול להרים שבעים וחמישה, אולי אפילו מאה קילו. מזה אני מסיק ששני אנשים חזקים יותר מאחד לא פי שניים, אלא פי שלושה, ואפילו יותר...

צ'בוטיקין

(קורא עיתון בשעה שנכנס). "אם שיערך נושר, קח שתי מנות נפתלין וחצי בקבוק של כוהל רפואי... ערבב אותם והשתמש פעם ביום" ... (כותב ביומנו). את זה אני חייב לכתוב. (לסוליוני). טוב, כמו שניסיתי להסביר לך, אתה אוטם את הבקבוק עם פקק שעם ומעביר צינורית זכוכית דרך השעם. אחר כך אתה לוקח קמצוץ אבקת אָלום, ו –

אִירִינָה

צ'בוטיקין, דוקטור צ'בוטיקין היקר !

צ'בוטיקין

מה, אוצר שלי ?

אִירִינָה

תגיד לי, למה אני כל כך שמחה היום ? אני מרגישה כאילו אני מפליגה בספינה שכול המפרשים שלה פתוחים, מעליי שמיים כחולים ועצומים וציפורים גדולות ולבנות דואות בהם. למה זה ? למה ?

צ'בוטיקין

(מנשק ברפות את ידיה). ציפור לבנה שלי...

אִירִינָה

כשהתעוררתי היום בבוקר, וקמתי ושטפתי את הפנים, פתאום הכול בעולם נראה לי ברור, וידעתי איך אני צריכה לחיות. צ'בוטיקין היקר, אני יודעת הכול. בני אדם צריכים לעבוד ולהזיע, יהיו מי שיהיו. זאת כל המטרה והמשמעות של החיים שלהם, זאת השמחה וההגשמה שלהם. איזה נפלא זה להיות פועל, שקם מוקדם בבוקר, שובר אבנים וסולל כבישים, או רועה, או מורה שמלמד ילדים, או נהג קטר... אלוהים אדירים, עדיף לא להיות בן אדם בכלל – עדיף להיות שור, עדיף להיות סתם סוס פשוט – כל עוד אתה עובד – ולא להיות אישה צעירה שקמה לה בצהריים, שותה קפה במיטה, ואחר כך מתלבשת במשך שעות... אוח, זה מזעזע! כמו שביום שמש לוהט צמאים כל כך למשקה צונן, ככה אני צמאה לעבוד. ואם אני לא אתחיל לקום מוקדם בבוקר ולהקדיש את עצמי לעבודה, דוקטור צ'בוטיקין – אני מבקשת שתנתק את החברות בינינו.

צ'בוטיקין

(ברפות). אני אנתק, אני אנתק...

אולָגָה

אבא לימד אותנו לקום בשבע בבוקר. אבל עכשיו אִירִינָה קמה בשבע וממשיכה לשכב במיטה לפחות עד תשע, וחושבת לה – אלוהים יודע על מה. ועוד עם הבעה כזאת רצינית! (צוחקת).

אִירִינָה

את חושבת שאני עדיין ילדה קטנה, בגלל זה מוזר לך שיש לי הבעה רצינית. אבל אני בת עשרים!

טוֹנֶבֶךְ

הכמיהה הזאת לעבודה, הו אלוהים, איך שאני מבין את זה! לא עבדתי אפילו פעם אחת בחיים שלי. נולדתי בפֶּטֶרְבוּרְג, סֶנְקֶט פֶּטֶרְבוּרְג הקרה והבטלנית, למשפחה שלא ידעה מעולם מה זה עבודה ודאגות. אני זוכר שהייתי בא הביתה מהאקדמיה הצבאית – המשרת היה חולץ לי את המגפיים, ואני הייתי רק מתלונן. אימא שלי הייתה מסתכלת עליי בהערצה והייתה ממש מופתעת אם אנשים אחרים היו חושבים עליי אחרת ממנה. ההורים שלי הגנו עליי מכל סוג של עבודה. אבל אני בספק אם ההגנה שלהם אפקטיבית לתמיד. אני בהחלט בספק! הזמן הגיע: ענני סופה מצטברים מעלינו, סערה עצומה עומדת להתחולל, סערה שתסחוף את כולנו – היא כבר קרובה – סערה שתעקור מהחברה שלנו את העצלנות, את האדישות, את הדעה הקדומה

נגד עבודה, ואת השעמום הרקוב. אני אעבוד, ותוך עשרים וחמש או שלושים שנה כל אחד יעבוד. כל אחד.

צ'בוטיקין

אני לא מתכוון לעבוד.

טוננברך

אתה לא נחשב.

סוליוני

עוד עשרים וחמש שנה אתה לא תהיה כאן יותר, תודה לאל. תוך שנתיים-שלוש אתה תמות משבץ, או שאני אתעצבן עליך כל כך עד שאתחב כדור לראש שלך, מלאך שלי. (מוציא מכיסו בקבוקון בושם ומזליף על החזה והידיים שלו.)

צ'בוטיקין

(צוחק.) אבל זה נכון, אף פעם לא עשיתי כלום. מאז שגמרתי את האוניברסיטה לא הזזתי אצבע. אפילו לא קראתי ספר. אני קורא רק עיתונים... (שולף מכיסו עיתון נוסף.) הנה... אני יודע מהעיתון שהיה, למשל, סופר בשם דוֹבְרוּלְיוֹבוב, אבל על מה הוא כתב, אלוהים יודע, לי אין מושג... (נשמעת נקישת ברצפה מן החדר למטה.) אוֹפֶס... קוראים לי לרדת. מישוהו בא אליי. אני תכף חוזר... חכו לי... (הוא יוצא במהירות תוך כדי שמלטף את זקנו.)

אִירִינָה

הוא זומם משהו.

טוננברך

כן. הוא נראָה מאוד חגיגי כשהוא יצא. הוא בטח עומד לתת לך מתנה.

אִירִינָה

אוף, זה נורא !

אולְגָה

כן, זה נורא. הוא תמיד עושה דברים אידייוטיים.

מָשָׁה

אלון ירוק גָּדֵל על שפת חוף קְעוּרָה,

על האלון תלויה שרשרת זהובָה...

על האלון תלויה שרשרת זהובָה...

היא נעמדת ומזמזמת בשקט.

אולָּגָה

את לא עליזה היום, מָשָׁה. (מָשָׁה ממשיכה לזמזם וחובשת את כובעה.) לאן את הולכת?

מָשָׁה

הביתה.

אִירִינָה

זה קצת מוזר, לא?

טוֹנִינֶכְךָ

מה! להסתלק ביום ההולדת של אחותך?

מָשָׁה

אז מה... אני אחזור עוד הערב. להתראות, מתוקה... (מנשקת את אִירִינָה.) ושוב, אני מאחלת לך שתהיי בריאה ומאושרת. פעם, כשאבא היה בחיים, תמיד היו לנו כאן שלושים או ארבעים קצינים בימי ההולדת שלנו. היה רועש ושמח. אבל היום, יש לנו בקושי איש וחצי, ושקט כמו במדבר... אני הולכת עכשיו... אל תשימו לב, אני קצת בדיכאון היום. (צוחקת מבעד לדמעותיה.) נדבר מאוחר יותר, אז להתראות בינתיים, יקירה שלי. אני כבר אלך לאן שהוא.

אִירִינָה

(נרגזת.) נו, באמת!

אולָּגָה

(בבכי.) אני מבינה אותך, מָשָׁה.

סוליוני

אם גבר מתפלסף קוראים לזה פילוסופיה, או לפחות סופיסיטיקה. אבל אם אישה מתפלספת, או – יעזור לנו אלוהים – שתי נשים, לזה קוראים פטפופטיקה.

משה

למה בדיוק אתה מתכוון בזה, איש נוראי שכמוך?

סוליוני

לא חשוב.

"לפני שהספיק לומר 'קרצייה',
הפך אותו הדוב לקציעה".

הפוגה.

משה

(לאולנה, בכעס.) תפסיקי לבכות!

אנפסה ופפפונט נכנסים עם עוגה.

אנפסה

לכאן, זקן שלי. תיכנס, המגפיים שלך לא מלוכלכות. (לאירינה.) זה מהמועצה, ממיכאיל איבניץ'
פרוטופופוב... עוגה.

אירינה

תודה. תמסור לו שאני מודה לו. (לוקחת את העוגה.)

פפפונט

מה?

אירינה

(בקול רם יותר.) תמסור לו שאני מודה לו!

אולגה

אנפֿיסה, תני לו מהעוגה. פֿרפֿונט, לך איתה, תקבל שם פרוסת עוגה.

פֿרפֿונט

מה ?

אנפֿיסה

בוא אתי, פֿרפֿונט, נשמה טובה שלי, בוא אתי... (יוצאת עם פֿרפֿונט).

משה

אני לא מחבבת את פֿרוטופופוב הזה, את המיכאיל פֿוטפֿיץ' או איכניץ' הזה. לא צריך להזמין אותו.

אירינה

לא הזמנתי אותו.

משה

טוב מאוד.

צ'בוטיקין נכנס, מלווה בחייל הנושא סמבֿר כסף : רחש הפתעה ומורת רוח.

אולגה

(מכסה את פניה בדיה). סמבֿר ! זה מזעזע ! (ניגשת לשולחן בחדר האוכל).

אירינה

(לצ'בוטיקין). צ'בוטיקין היקר שלי, מה אתה חושב שאתה עושה ?

טוֹנפֿך

(צוחק). הזהרתי אותך !

משה

צ'בוטיקין, אין לך שום בושה !

צ'בוטיקין

ילדות יקרות שלי, מתוקות שלי, אתן כל מה שיש לי, אתן האוצר הכי יקר שיש לי בעולם. בקרוב אהיה בן שישים, אני איש זקן, לבד בעולם, תרח חסר חשיבות... אין בי שום דבר טוב חוץ מהאהבה הזאת שאני מרגיש אליכן, ואם לא הייתן כאן, מזמן כבר הייתי מת... (לאיִינה). מתוקה שלי, ילדונת קטנה שלי, אני מכיר אותך מהיום שנולדת... החזקתי אותך בידיים שלי... אהבתי את אימא שלך, זיכרונה לברכה...

איִינה

אבל למה מתנה יקרה כזאת !

צ'בוטיקין

(בתרעומת, מבעד לדמעות). מתנה יקרה... איזו שטות גמורה ! (לחייל). תניח את הסמובר שם... (בלעג). מתנה יקרה...

החייל לוקח את הסמובר לחדר האוכל.

אנפִיטה

(נכנסת לסלון). ילדים, יש כאן גנרל, אני לא יודעת מי זה. הוא כבר הוריד את המעיל שלו, והוא בדרך לכאן. איִינה, תהיי נחמדה ומנומסת אליו, מתוקה... (בשעה שיוצאת). והגיע הזמן כבר לארוחת צהריים... רחמנות עלינו...

טוֹנֶבֶךְ

וְרֶשִׁינִין, כנראה.

וְרֶשִׁינִין נכנס.

סגן אלוף וְרֶשִׁינִין !

וְרֶשִׁינִין

(למִשְׁחָה ואִיִינה). יש לי הכבוד להציג את עצמי — וְרֶשִׁינִין. אני מאוד מאוד שמח שיצא לי סופסוף לבקר אצלכן. איך גדלתן ! אח ! אח !

איִינה

שב, בבקשה. אנחנו שמחות לראות אותך.

וְרִשְׁיָנִין

(בעליזות). כמה אני שמח, כמה אני שמח! אבל הייתן שלוש אחיות. אני זוכר – שלוש ילדות קטנות. אני לא זוכר את הפנים שלכן, אבל את זה שלאבא שלכן, אלוף משנה פּרוזורוב, היו שלוש ילדות קטנות, את זה אני זוכר מצוין. ראיתי אותן כמו עיניי. איך הזמן עובר! אוֹח, אוֹח, איך הזמן עובר!

טוֹנֶפֶךְ

וְרִשְׁיָנִין ממוסקבה.

אִירִינָה

ממוסקבה? אתה ממוסקבה?

וְרִשְׁיָנִין

כן, אני משם. אבא שלך פיקד שם על יחידת התותחנים, ואני הייתי קצין באותה חטיבה. (למֶשֶׁה).
נדמה לי שאני זוכר קצת את הפנים שלך.

מֶשֶׁה

אני לא זוכרת אותך.

אִירִינָה

אוֹלְגָה! אוֹלְגָה! (צועקת לעבר חדר האוכל). אוֹלְגָה, בואי לכאן! (אוֹלְגָה ניגשת לסלון). את שומעת, סגן אלוף וְרִשְׁיָנִין ממוסקבה.

וְרִשְׁיָנִין

את בטח אוֹלְגָה, הבכורה... ואת מֶשֶׁה... ואת אִירִינָה, הכי צעירה.

אוֹלְגָה

אתה ממוסקבה?

וְרִשְׁיָנִין

כן. למדתי במוסקבה והתחלתי שם את השירות הצבאי שלי. שירתי שם הרבה זמן, ובסוף קיבלתי פה את הפיקוד על יחידת התותחנים – אז, כמו שאתן רואות, עברתי לכאן. אני לא זוכר

אתכן בדיוק, אני רק זוכר שהייתן שלוש אחיות. את אבא שלכן אני זוכר מצוין. מספיק שאני עוצם עיניים ואני כבר רואה אותו מולי, כאילו הוא חי. נהגתי לבקר אצלכם במוסקבה...

אולגה

חשבתי שזכרתי את כולם, אבל עכשיו פתאום...

ורשינין

קוראים לי ורשינין...

אירינה

ורשינין, ואתה ממוסקבה... איזו הפתעה!

אולגה

שתדע לך שאנחנו מתכוונות לעבור לשם.

אירינה

אני חושבת שנעבור בסתיו. זאת העיר שלנו, שם נולדנו... ברחוב פֶסְמֶנְיָה הישן.

שתיהן צוחקות בהנאה.

מֶשָׁה

ככה פתאום לפגוש מישהו מהעיר שלנו! (בלהיטות). זהו, עכשיו נזכרתי! אולגה, את זוכרת שבבית היו מדברים על ה"רב-סרן חולה אהבה"? היית אז סֶגֶן והיית מאוהב, וכולם הקניטו אותך על זה. קראו לך רב-סרן, מסיבה כלשהי.

ורשינין

(צוחק). נכון, נכון... "רב-סרן חולה אהבה", ככה בדיוק.

מֶשָׁה

היה לך אז רק שפם... אוי, כמה הזדקנת! (בדמעות). כמה הזדקנת!

וְרִשְׁיָנִין

כן, כשקראו לי "רב-סרן חולה אהבה" הייתי עדיין איש צעיר, הייתי מאוהב. עכשיו זה כבר שונה.

אוֹלָגָה

אבל עדיין אין לך אפילו שורה אפורה אחת. הזדקנת, נכון, אבל אתה עדיין לא זקן.

וְרִשְׁיָנִין

אבל אני כבר כמעט בן ארבעים ושלוש. כמה זמן עבר מאז שעזבתן את מוסקבה?

אִירֵנָה

אחת-עשרה שנים. נו, מִשָּׁה, למה את בוכה, טיפשונית... (בדמעות). תראי, את גורמת לי לבכות...

מִשָּׁה

זה כלום. באיזה רחוב גרת?

וְרִשְׁיָנִין

ברחוב בֶּסְמֵנְיָה הישן.

אוֹלָגָה

גם אנחנו גרנו שם...

וְרִשְׁיָנִין

גרתי פעם גם ברחוב נְמֶצְקֵינָה. נהגתי ללכת משם לבסיס שלי. בדרך יש גשר אחד שמשרה עליך קדרות, והייתי שומע את המים שזורמים תחתיו. אני זוכר כמה בודד ועצוב הרגשתי שם. (הפוגה). אבל כאן – איזה נהר רחב ונהדר! נהר נפלא!

אוֹלָגָה

כן, אבל קר כאן, קר ויש יתושים...

וְרִשְׁיָנִין

נו באמת! יש כאן אקלים כל כך צח ובריא, אקלים רוסי אמיתי. היער, הנהר... ויש כאן גם עצי לְבָנָה. עצים מקסימים, צנועים, אני אוהב אותם יותר מכל העצים. נחמד לחיות כאן. הדבר

המוזר היחיד הוא שתחנת הרכבת נמצאת עשרים ושלושה קילומטרים מפה... ואף אחד לא יודע להסביר למה.

סוליוני

אני יודע למה. (כולם מסתכלים עליו.) כי אם התחנה הייתה קרובה יותר, היא לא הייתה כל כך רחוקה, אבל הואיל והיא רחוקה, אז ברור שהיא לא יכולה להיות קרובה.

שקט לא נוח.

טונפך

שנון מאוד, סוליוני.

אולגה

עכשיו גם אני זוכרת אותך. כן.

רשינין

הכרתי את אימא שלך.

צ'בוטיקין

היא הייתה יפה, זיכרונה לברכה.

אירינה

אימא קבורה במוסקבה.

אולגה

בבית הקברות נובו-דביצ'י...

משה

לא ייאמן, אני כבר מתחילה לשכוח את הפנים שלה. גם אותנו לא יזכרו. אנשים ישכחו אותנו.

רשינין

כן, ישכחו אותנו. זה הגורל שלנו, אין מה לעשות. מה שנראה לנו עכשיו רציני, משמעותי, חשוב ביותר – יום אחד הוא יישכח או ייראה סתם לא חשוב. (הפוגה.) וזה משונה שאי-אפשר

לומר בדיוק מה ייחשב גדול ורציני, ומה ייראה קטן ומגוחך. תחשבו על הגילויים של קופרניקוס, או, נאמר, של קולומבוס: האם הגילויים האלה לא נראו בהתחלה מיותרים ומגוחכים, בעוד שהכתבים האידיוטיים של איזה אוויל מנופח נראו אמיתיים? סביר מאוד להניח שהחיים הנוכחיים שלנו, שאנחנו מקבלים אותם בלהיטות כזאת, ייראו לנו יום אחד מוזרים, לא נוחים, מטופשים, לא מספיק נקיים, אולי אפילו לא מוסריים...

טוֹנֶפֶךְ

מי יודע? אולי בעתיד אנשים יגידו שהתקופה שלנו הייתה גדולה ויזכירו אותה ביראת כבוד. כי היום אין חדרי עינויים, אין הוצאות להורג, אין כיבושים אלימים, אבל יחד עם זה, כמה סבל יש בעולם.

סוֹלִיוֹנִי

(בקול צייצני). צִיף, צִיף, צִיף... הברון מוכן לחיות על מזון לציפורים, כל עוד ירשו לו לציץ פילוסופיה.

טוֹנֶפֶךְ

סוֹלִיוֹנִי, אני מבקש ממך להניח לי. (יושב במקום אחר). זה מתחיל לשעמם.

סוֹלִיוֹנִי

(בקול צייצני). צִיף, צִיף, צִיף...

טוֹנֶפֶךְ

(לְרִישִׁינִין). הסבל שרואים היום מסביב – ויש המון ממנו! – מצביע לפחות על זה שהחברה מודעת לו...

וְרִישִׁינִין

כן, כן, ברור.

צ'בוֹטִיקִין

ברון, רק עכשיו אמרת שבעתיד יגידו שהתקופה שלנו הייתה גדולה. אבל האנשים קטנים. (הוא נעמד). תראה אותי...

נגינת כינור נשמעת מאחורי הקלעים.

מָשָׁה

אֶנְדְּרִי מִנְגֵּן – אַח שֶׁלִּנּוּ.

אִירִינָה

הוא המלומד של המשפחה. אנחנו מקוות שהוא יהיה פרופסור. אבא היה איש צבא, אבל הבן שלו בחר לעצמו קריירה אקדמית.

מָשָׁה

ככה אבא רצה.

אוֹלְגָה

הקנטנו אותו היום כבר יותר מדי. אנחנו חושבות שהוא קצת מאוהב.

אִירִינָה

בצעירה מקומית אחת. היא בטח תבוא לכאן היום.

מָשָׁה

אבל איך שהיא מתלבשת! זה לא שהבגדים שלה סתם מכוערים או לא באופנה, הם פשוט פתטיים. חזאית צהובה מוזרה וצעקנית עם איזו מִכְפָּלֶת וולגרית וחולצה אדומה. והלחיים שלה כל כך נוצצות – אני לא אתפלא אם היא משייפת אותן! אֶנְדְּרִי לא מאוהב בה – אני לא מאמינה. אחרי הכול יש לו קצת טעם. אני חושבת שהוא משחק את הטיפש, רק כדי להרגיז אותנו. שמעתי אתמול שהיא עומדת להתחתן עם פְּרוֹטוֹפּוֹב, ראש המועצה שלנו. זה נשמע לי רעיון מצוין... (מבעד לדלת הצדדית). אֶנְדְּרִי, בוא לכאן, בבקשה! רק לרגע אחד, מותק!

אֶנְדְּרִי נִכְנָס.

אוֹלְגָה

זה אחי, אֶנְדְּרִי.

וִרְשִׁינִין

וִרְשִׁינִין.

אַנְדְּרִי

אַנְדְּרִי פֿרוֹזוֹרוֹב. (מוחה את הזיעה מפניו.) אתה המפקד החדש של יחידת התותחנים כאן ?

אוֹלְגָה

אתה מאמין, נְרִשִּׁינִין ממוסקבה.

אַנְדְּרִי

באמת ? נו, אז אני מברך אותך, כי עכשיו האחיות שלי לא יתנו לך מנוחה.

נְרִשִּׁינִין

אני חושב שכבר הצלחתי לשעמם את האחיות שלך.

אִירִינָה

תראה איזו מסגרת נחמדה אַנְדְּרִי נתן לי היום. (מראה לו מסגרת לתמונה.) הוא הכין אותה בעצמו.

נְרִשִּׁינִין

(מביט במסגרת ואינו יודע מה לומר.) כן... זה מאוד...

אִירִינָה

והמסגרת הזאת שם, על הפסנתר. גם אותה הוא עשה.

אַנְדְּרִי מנפנף בידו בחוסר סבלנות ויוצא.

אוֹלְגָה

הוא הכי חכם במשפחה, הוא מלומד, הוא מנגן בכינור, הוא מייצר בידיים כל מיני דברים מיוחדים, בקיצור – הוא טוב בכל דבר. אַנְדְּרִי, אל תלך ! ככה הוא, תמיד הולך. לאן אתה הולך ?

מָשָׁה ואִירִינָה אוחזות בידיו, ומחזירות אותו תוך כדי שהן צוחקות.

מָשָׁה

בוא, בוא !

אַנְדֵּרִי

תעזבו אותי, בבקשה.

מָשָׁה

איזה מצחיק אתה! לְרִשְׁיָנִין קראו פעם "רב-סרן חולה אהבה", אבל זה לא העליב אותו בכלל.

רִשְׁיָנִין

נכון!

מָשָׁה

ואני רוצה לקרוא לך "כנר חולה אהבה"!

אִרְיָנָה

או "פרופסור חולה אהבה"...

אוֹלְגָה

הוא מאוהב! אַנְדֵּרִי שלנו מאוהב!

אִרְיָנָה

(מוחאת כף.) ברבו, ברבו! הדרך! אַנְדֵּרִי שלנו מאוהב!

צ'בוֹטִיקִין

(הולך מאחורי אַנְדֵּרִי ומקיף בידיו את שתי מותניו.) "הטבע את ליבנו / ברא לאהבה". (צוחק. אחרי כן מתיישב וקורא עיתון שהוא שולף מכיסו.)

אַנְדֵּרִי

נו, מספיק, מספיק... (מנגב את פניו.) לא ישנתי כל הלילה, ועכשיו אני לא כל כך אני, כמו שאומרים. קראתי עד ארבע בבוקר ואז הלכתי לישון, אבל לא הצלחתי. חשבתי על המון דברים. ואז התחיל להאיר והשמש פשוט נשפכה לי לתוך חדר השינה. כל עוד אני כאן, אני מתכוון במהלך הקיץ לתרגם ספר מאנגלית.

רִשְׁיָנִין

אתה קורא אנגלית?

אָנֶדְרִי

כן. אבא שלנו, זכרוננו לברכה, פשוט עינה אותנו מרוב חינוך. זה נשמע מצחיק וטיפשי, אני יודע, אבל אחרי שהוא מת התחלתי להשמין, ובשנה אחת התמלאתי ככה, כאילו השתחררתי פיזית מאיזה לחץ. הודות לאבא שלי, האחיות שלי ואני יודעים צרפתית, גרמנית ואנגלית. אִיֶרֶנָה גם יודעת איטלקית. אבל איזה מחיר שילמנו על זה!

מָשָׁה

בעיר הזאת לדעת שלוש שפות זה מותרות. לא, זה אפילו לא מותרות, זה סתם נטל לא רצוי, כמו אצבע שישית. אנחנו יודעים יותר מדי דברים מיותרים.

וֶרְשֵׁינִין

נו, זה חדש! (צוחק). לדעת יותר מדי דברים מיותרים! אני לא חושב שיש עיר כל כך משעממת ומדכאת עד שאין בה צורך באנשים אינטליגנטיים ומשכילים. בואו נניח שמבין מאה אלף התושבים של העיר הזאת, שהיא כמובן מפגרת ולא תרבותית, יש רק שלושה מהסוג שלכם. מובן מאליו שלא תוכלו לנצח את המסה החשוכה מסביב לכם. במשך הזמן, לאט לאט, אתם תיכנעו להמון ותאבדו בתוכו. החיים יבלעו אתכם, אבל – אתם לא תיעלמו בלי להשאיר סימן, בלי להשפיע על הסביבה. אחריכם יופיעו אולי שישה כמוכם, אחר כך שנים-עשר, והלאה והלאה, עד שבסוף אנשים מהסוג שלכם יהיו הרוב. תוך מאתיים-שלוש מאות שנה החיים על האדמה הזאת יהיו יפים ונפלאים מעבר לכל דמיון. האדם זקוק לחיים כאלה, ואם בינתיים אין לו אותם, הוא צריך לדמיין אותם, לצפות להם, לחלום עליהם, להתכונן להם. בשביל זה הוא צריך לדעת ולראות יותר מאבא ומסבא שלו. (צוחק). ואת עוד מתלוננת שאתם יודעים יותר מדי דברים מיותרים.

מָשָׁה

(מסירה את הכובע שלה.) אני אשאר לארוחת צהריים.

אִיֶרֶנָה

(באנחה.) אתה יודע, צריך לכתוב את מה שאמרת עכשיו...

אָנֶדְרִי מתחמק מבלי שירגישו בו.

טוֹנֶפֶךְ

אתה אומר שאחרי הרבה שנים החיים על האדמה הזאת יהיו יפים ונפלאים. זה נכון. אבל כדי שיהיה לנו חלק בהם עכשיו, אפילו מהמרחק הזה, אנחנו צריכים להתכונן אליהם. אנחנו צריכים לעבוד...

וְרִשְׁיָיִן

(נעמד). נכון. כמה פרחים יש לכם כאן! (מסתכל מסביב). ואיזה בית מקסים. אני מקנא! כל החיים שלי התכלבתי בדירות קטנות עם שני כסאות, ספה, ועם אח שתמיד פלט עשן לכל עבר. מה שהיה חסר לי כל החיים זה בדיוק פרחים כאלה... (מחכך את כפות ידיו). אָה! נו, לא חשוב!

טוֹנֶפֶךְ

כן, אנחנו צריכים לעבוד. אתם בטח חושבים שאני גרמני רגשני. אבל אני נותן לכם את מילת הכבוד שלי שאני רוסי. אני לא יודע אפילו מילה בגרמנית. אבא שלי היה פֶּרְבוֹסְלָבִי...

הפוגה.

וְרִשְׁיָיִן

(הולך מצד לצד של הבמה). הרבה פעמים אני חושב: מה אם היינו יכולים להתחיל את החיים שלנו שוב, ממש מההתחלה, אבל מתוך מודעות מלאה? אם החיים שכבר חיינו אותם היו – איך לומר – סקיצה גסה, בעוד שהחיים החדשים – רישום מלא! אני משער שבמצב כזה כל אחד מאיתנו היה משתדל מאוד לא לחזור על עצמו. הוא היה משתדל לפחות ליצור סביבה חדשה לעצמו. למשל, בית כזה מוצף באור ושופע פרחים... יש לי אישה ושתי בנות, ואשתי לא ממש בריאה, וכו', וכו', אבל אם הייתי צריך להתחיל את החיים שלי מחדש, לא הייתי מתחתן... לא, לא!

קוליגין נכנס לבוש בבגדי שרד של מורה.

קוֹלִיגִין

(ניגש לאִירִינָה). אירינה יקירתי, הרשי לי לברך אותך ביום הולדתך ולאחל לך מכל הלב בריאות טובה ואת כל הדברים שאישה צעירה בגילך הייתה מאחלת לעצמה. אני רוצה לתת לך במתנה את הספרון הזה. (נותן לה ספר קטן). זאת ההיסטוריה של בית הספר התיכון שלנו בחמישים השנה האחרונות. אני בעצמי כתבתי אותו. ספרון לא ממש חשוב – כתבתי אותו בזמני הפנוי, כשלא היה לי שום דבר טוב יותר לעשות – אבל אני מקווה שבכל זאת תקראי אותו. יום טוב לכולכם, רבותי! (לִוְרִשְׁיָיִן). קוליגין, מורה בבית הספר התיכון המקומי, וחבר בוועדת החינוך. (לאִירִינָה).

בספרון הזה תמצאי רשימה של כל התלמידים שסיימו את לימודיהם בבית ספרנו בחמישים השנה האחרונות. Feci quod potui, faciant meliora potentes (לטינית: עשיתי מה שיכולתי, מי שיכול - שיעשה טוב יותר). (הוא מנשק את מִשָּׁה).

אִירִינָה

אבל נתת לי בדיוק את אותו הספר בחג הפסחא.

קוֹלִיגִין

(צוחק.) לא יכול להיות! טוב, אם ככה, תחזירי לי אותו, או – את יודעת מה – תני אותו לסגן-אלוף. קבל אותו בבקשה, אדוני. יום אחד, כשישעמם לך, תוכל לקרוא אותו.

וִרְשִׁיגִין

תודה. (הוא מתכוון לצאת.) אני שמח מאוד על ההזדמנות להכיר אתכם...

אוֹלְגָה

אתה לא הולך עדיין, נכון?

אִירִינָה

אתה מוכרח להישאר איתנו לארוחת צהרים. בבקשה.

אוֹלְגָה

תישאר, בבקשה.

וִרְשִׁיגִין

(קד קידה.) נראה שהתפרצתי למסיבת יום הולדת. סליחה, לא ידעתי. לא בירכתי אתכם... (הוא נכנס עם אוֹלְגָה לחדר האוכל.)

קוֹלִיגִין

היום, רבותי, הוא יום ראשון, יום מנוחה. אז בואו ננוח ונהנה לנו, כל אחד לפי גילו ומעמדו. צריך להוציא את השטיחים ולאחסן אותם עד החורף... עם אבקה פרסית או עם נפתלין... הרומאים היו בריאים כי הם ידעו איך לעבוד וגם – איך לנוח. היה להם Mens sana in corpore sano (לטינית: נפש בריאה בגוף בריא). החיים שלהם היו מעוצבים בדרך מוגדרת. מנהל בית הספר שלנו אומר שהדבר החשוב ביותר בחיים הוא הכיוון שלהם... מה שמאבד את הכיוון שלו, מגיע

לסופו – וזה נכון גם לגבי החיים שלנו ביומיום. (מניח את ידו מסביב למותניים של מֶשֶׁה וצוחק.) מֶשֶׁה אוהבת אותי. אשתי אוהבת אותי. צריך להוריד גם את הווילונות ולאחסן אותם יחד עם השטיחים... היום אני שמח, אני על גג העולם. מֶשֶׁה, בארבע אנחנו צריכים להיות בבית של המנהל. אירגנו טיול לכל המורים ולמשפחות שלהם.

מֶשֶׁה

אני לא הולכת.

קוליגין

(מאוכזב.) מֶשֶׁה, מותק, למה לא ?

מֶשֶׁה

נדבר על זה יותר מאוחר... (בכעס.) בסדר, אני אבוא, רק תעזוב אותי עכשיו, בבקשה... (היא הולכת ממנו.)

קוליגין

ואחר כך נבלה את הערב בבית של המנהל. למרות שהבריאות שלו לא מי יודע מה, הוא עושה כל מאמץ להיות חברותי. פשוט אישיות אצילה ונעלה. אדם למופת ! אתמול, אחרי הישיבה שלנו, הוא אמר לי: "אני עייף, קוליגין, אני עייף." (הוא מסתכל על השעון בקיר, ואחר כך על השעון שלו.) השעון שלכם ממחר בשבע דקות. "כן", הוא אמר, "אני עייף."

צליל כינור מאחורי הקלעים.

אולָּגָה

רבותי, בואו בבקשה. הארוחה מוכנה. יש קינוח !

קוליגין

אח, אולָּגָה היקרה שלי, אולָּגָה היקרה ! אתמול עבדתי מהבוקר עד אחת-עשרה בלילה, הייתי תשוש, ועכשיו אני כל כך מאושר. (ניגש לשולחן בחדר האוכל.) יקרה שלי...

צ'בוטיקין

(מכניס את העיתון לכיסו ומלטף את זקנו.) קינוח ? מצוין !

מָשָׁה

(ל'צ'בוטיקין, בחומרה.) שים לב, דוקטור: אתה לא שותה היום! אתה שומע? לא טוב לך לשתות.

צ'בוטיקין

אח! כל זה שייך לעבר. שנתיים עברו מאז שהשתכרתי. (בחוטר סבלנות.) נו, מה זה משנה!

מָשָׁה

בכל זאת, שלא תעז לשתות. שלא תעז. (בכעס, אבל כך שבעלה לא ישמע אותה.) לעזאזל, אני הולכת להשתעמם ערב שלם בבית של המנהל!

טוֹזֶנְבֶּךְ

לא הייתי הולך אם הייתי במקומך... מאוד פשוט.

צ'בוטיקין

אל תלכי, יקירתי.

מָשָׁה

כן, "אל תלכי"... איזה חיים רעים, ארורים... (ניגשת לחדר האוכל.)

צ'בוטיקין

(הולך אחריה.) נופ, נופ!

סוליוני

(עובר על פני טוֹזֶנְבֶּךְ בדרכו לחדר האוכל.) ציפ, ציפ, ציפ...

טוֹזֶנְבֶּךְ

די, סוליוני. תפסיק עם זה!

סוליוני

ציפ, ציפ, ציפ...

קוליגין

(בעליזות). לחיים, סגן-אלוף! אני מורה, וגם ממש אחד מהמשפחה כאן – אני בעלה של מֶשֶׁה...
איזו אישה טובה, כל כך טובה...

נְרִישִׁין

אני אשתה קצת מהוודקה הזאת... (הוא שותה). לחיים! (לאולָגָה). אח, כל כך טוב להיות כאן.

אִירִינָה וטוֹנֶנְבֶּךְ נשארים לבד בסלון.

אִירִינָה

מֶשֶׁה לא במצב רוח טוב היום. היא התחתנה בגיל שמונה-עשרה, כשבעלה נראה לה האיש הכי אינטליגנטי בעולם. הדברים השתנו עכשיו. הוא איש כל כך טוב, אבל – לא בדיוק הכי חכם בעולם.

אולָגָה

(בחוסר סבלנות). אַנְדֵּרִי, אתה מתכוון להצטרף אלינו או לא!

אַנְדֵּרִי

(מאחורי הקלעים). אני בא. (נכנס וניגש לשולחן).

טוֹנֶנְבֶּךְ

על מה את חושבת?

אִירִינָה

על שום דבר מיוחד. אני לא מחבבת את החבר שלך סוֹלִיוֹנִי, הוא מפחיד אותי. הוא אומר כאלה שטויות...

טוֹנֶנְבֶּךְ

הוא איש מוזר. אני מרחם עליו וכועס עליו, אבל יותר מרחם עליו. אני חושב שהוא די ביישן... כשאנחנו שנינו לבד הוא מאוד אינטליגנטי וחברותי, אבל בחברה הוא גס ובריון. אל תלכי עדיין, חכי עד שכולם יתיישבו ליד השולחן. תני לי להיות קצת איתך. על מה את חושבת? (הפוגה). את בת עשרים, ואני עוד לא בן שלושים. אח, כמה שנים יש לפנינו, שרשרת ארוכה ארוכה של ימים, כולם מלאים באהבה שלי אליך...

אִירִינָה

טוֹזְנֶפֶךְ, אל תדבר אתי על אהבה.

טוֹזְנֶפֶךְ

(לא מקשיב לה.) יש בי תשוקה עצומה לחיים, למאבק, לעבודה, והתשוקה הזאת מעורבבת בנשמה שלי עם האהבה שלי אלייך, אִירִינָה. ורק מפני שאת כל כך יפה, נראה לי שגם החיים יפים! על מה את חושבת?

אִירִינָה

אתה אומר שהחיים יפים. כן, אבל מה אם הם רק נראים ככה! לנו, לשלוש האחיות, החיים לא היו יפים עד עכשיו. החיים חנקו אותנו כמו שעשבים חונקים את הצמחים... אני מתחילה לבכות... אסור לי (מוחה במהירות את עיניה ומחייכת). צריך לעבוד, לעבוד. הסיבה שאנחנו מדוכאים ומסתכלים על החיים במבט כל כך קודר היא שאנחנו לא יודעים שום דבר על עבודה. נולדנו להורים שבזו לעבודה...

נְטָשָׁה נכנסת. היא לבושה בוורוד עם חגורה ירוקה.

נְטָשָׁה

הם כבר יושבים לצהריים... אני מאחרת... (מגניבה מבט אל המראה ומסדרת את שיערה ושמלתה.) השיער שלי בסדר, אני חושבת... (רואה את אִירִינָה.) אִירִינָה מותק, ברכותיי! (מעניקה לה נשיקה חזקה וארוכה.) וואו, כמה אורחים יש לכם כאן, אני ממש נבוכה... צהרים טובים, ברוך!

אוֹלְגָה

(נכנסת לסלון.) אה, הנה נְטָשָׁה! מה שלומך, יקירתי?

הן מתנשקות.

נְטָשָׁה

יום הולדת שמח. יש לכם כל כך הרבה אנשים כאן, אני נורא נבוכה...

אוֹלְגָה

שטויות, הם כולם חברים ותיקים. (מזדעקת, בקול חנוק.)

נטשה

מה קרה ?

אולגה

החגורה שלך...

נטשה

מה איתה ?

אולגה

היא ירוקה !

נטשה

מה, זה מביא מזל רע ?

אולגה

יותר גרוע...

נטשה

יותר גרוע ?

אולגה

אָהָה, זה פשוט לא הולך עם השמלה...

נטשה

(בקול בוכים.) באמת ?

אולגה

באמת...

נטשה

(בקול בוכים.) אבל, את יודעת, זה לא ממש ירוק, זה יותר צבע מט. (הולכת אחרי אולגה לחדר האוכל.)

כולם יושבים לארוחת צהרים בחדר האוכל. הסלון ריק.

קוליגין

אִירִינָה, אני מאחל לך בעל טוב. הגיע הזמן שתחשבי על חתונה.

צ'בוטיקין

(לנְטֶשָׁה.) נְטֶשָׁה, אני מאחל לך את אותו הדבר.

קוליגין

נְטֶשָׁה כבר מאורסת.

מֶשָׁה

(מכה בצלחת עם המזלג שלה.) אני אשתה לי כוסית יין קטנה ! חיים רק פעם אחת, מה אכפת.

קוליגין

מגיע לך ציון "לא מספיק" על התנהגות.

וִרְשִׁינִין

הליקר מצוין. ממה הוא עשוי ?

סוליוני

מג'ורקים.

אִירִינָה

(בקול בוכים.) אִיקָס ! מגעיל אחד ! ...

אולָגָה

לארוחת ערב יהיה תרנגול הודו צלוי ואחר כך יוגש טורט תפוחים. תודה לאל, אני אהיה בבית כל היום. גם בערב... רבותי, בואו אלינו בערב, כולכם.

וִרְשִׁינִין

גם אני מוזמן ?

אִירִינָה

ברור.

נְטָשָׁה

הם כל כך לא רשמיים כאן.

צ'בוטיקין

"הטבע את ליבנו / ברא לאהבה." (הוא צוחק).

אָנְדֵרִי

(בכעס). מספיק, רבותיי! לא נמאס לכם כבר מכל זה?

פְּדוּטִיק ורודֶה נכנסים עם סל גדול מלא בפרחים.

פְּדוּטִיק

הם כבר אוכלים צהרים.

רודֶה

(בקול רם ובר' גרונית) צהרים? כן, הם כבר אוכלים ארוחת צהרים...

פְּדוּטִיק

רק רגע! (הוא מצלם אותם). זה אחד! חכו עוד רגע. (מצלם עוד תמונה). שתיים! זהו, נגמר! (הם נכנסים עם סל הפרחים לחדר האוכל, ומתקבלים שם ברעש והמולה).

רודֶה

(בקול רם). יום הולדת שמח, ואני מאחל לך הכול, כל טוב! מזג אוויר מקסים היום, פשוט נפלא. יצאתי בבוקר לצעוד עם התלמידים. אני מעביר קצת שיעורי התעמלות בתיכון כאן.

פְּדוּטִיק

את יכולה לזוז עכשיו, אִירִינָה, את יכולה לזוז! (מצלם). את נראית מקסים היום. (מוציא מכיסו סביבון מנגן). הנה, תראי את הסביבון הזה... יש לו צליל נהדר...

אִירִינָה

איזה מתוק !

מָשָׁה

אלון ירוק גָּדֵל על שפת חוף קעורה,

על האלון תלויה שרשרת זהובה...

על האלון תלויה שרשרת זהובה...

(בבכי.) למה אני לא מפסיקה לחזור על המילים האלה? המשפט הזה מתגלגל לי בראש

מהבוקר...

קוליגין

אנחנו שלושה-עשר בשולחן !

רוֹדָה

(בקול רם.) רבותי, אתם לא מאמינים באמונות תפלות כאלה, נכון? (צחוק.)

קוליגין

אם יש שלושה-עשר בשולחן, זה אומר שמישהו כאן מאוהב. (לצ'בוטיקין.) זה אולי במקרה אתה,

דוקטור צ'בוטיקין? (צחוק.)

צ'בוטיקין

אני יודע שאני חוטא זקן, אבל מאוד מעניין למה נָטָשָׁה מסמיקה ככה.

צחוק רם. נָטָשָׁה יוצאת בריצה מחדר האוכל אל הסלון. אַנְדֵּרִי יוצא אחריה.

אַנְדֵּרִי

בואי, אל תתייחסי אליהם ! חכי... רק רגע... בבקשה...

נָטָשָׁה

אני כל כך מתביישת... אני לא יודעת מה קורה לי, הם צוחקים עליי. אני יודעת שזה לא יפה

לעזוב ככה את השולחן, אבל לא יכולתי אחרת... לא יכולתי... (מכסה את פניה בידיה.)

אָנדרִי

מתוקה שלי, בבקשה, אני מתחנן, אל תהיי עצובה. אני מבטיח לך שהם רק צוחקים, זה הכול מטוב-לב. יפה שלי, הם כולם אנשים טובים, כנים, עם כוונות טובות, והם אוהבים אותך ואותי. בואי לחלון, הם לא יוכלו לראות אותנו שם... (מסתכל מסביב).

נָטָשָׁה

אני כל כך לא רגילה לחברה ומסיבות גדולות!...

אָנדרִי

אה, איזה נעורים תמימים, מקסימים, נפלאים! יפה שלי, מתוקה שלי, אל תהיי עצובה!... תאמיני לי, תאמיני לי... אני מרגיש כל כך מאושר, הלב שלי מלא באהבה והתלהבות... יופי, עכשיו הם לא יכולים לראות אותנו, הם לא יכולים לראות אותנו! איך התאהבתי בך, אה, איך התאהבתי בך, אני לא מבין את זה בכלל. יקרה שלי, נפלאה שלי, טהורה שלי, אני רוצה להתחתן איתך! אני אוהב אותך, אני אוהב אותך... כמו שאף פעם לא אהבתי... (הם מתנשקים).

שני קצינים נכנסים לסלון ורואים את הזוג המתנשק. הם נעמדים ומביטים בהם בהשתאות.

מסך

מערכה שנייה

אותה תפאורה כמו במערכה הראשונה. שמונה בערב. ברחוב בחוץ משהו מנגן חרישית באקורדיון. חשוך. נְטָשָׁה נכנסת לבושה בחלוק בית וכידה נר. היא חוצה את הבמה ונעצרת ליד דלת חדרו של אַנְדְּרִי.

נְטָשָׁה

מה אתה עושה, אַנְדְּרִי? קורא? לא חשוב, רק שאלתי... (הולכת לדלת אחרת, פותחת אותה, מסתכלת פנימה, וסוגרת אותה שוב.) אף אחד לא השאיר אור...

אַנְדְּרִי

(נכנס עם ספר ביד.) מה העניין, נְטָשָׁה?

נְטָשָׁה

הסתובבתי כדי לראות אם משהו השאיר אור דלוק באיזה מקום... זה השבוע של הקרנבל, והמשרתים נמצאים במצב כזה מסובב שהכול יכול לקרות. צריך לפקוח עין עליהם, לוודא שאין בעיות. אתמול בלילה, בשתים-עשרה בערך, עברתי בחדר האוכל, והיה שם נר דלוק. לא הצלחתי לגלות מי הדליק אותו. (מניחה את הנר.) מה השעה?

אַנְדְּרִי

(מסתכל בשעון שלו.) שמונה ורבע.

נְטָשָׁה

ואולֶגָה ואִירִינָה עוד לא חזרו הביתה. מסכנות, הן עדיין עובדות. אוֹלְגָה בישיבת מורים, ואִירִינָה בדואר... (היא נאנחת.) אמרתי לאחותך בבוקר: "אִירִינָה, את צריכה לשמור על עצמך". אבל היא לא מקשיבה. שמונה ורבע, אמרת? אני מפחדת שבפֶּיק שלנו ממש לא מרגיש טוב. למה הוא כל כך קר? אתמול היה לו חום, והיום הוא קר בכל הגוף... אני מודאגת נורא!

אַנְדְּרִי

זה שום דבר, נְטָשָׁה, הילד בסדר גמור.

נְטָשָׁה

בכל מקרה, צריך לשים לב לאוכל שלו. אני מודאגת. ואומרים שהערב, אחרי תשע, צריכים להגיע לכאן כמה חוגגים מהקרנבל. אַנְדְּרִי שלי, אני מעדיפה שהם לא יבואו.

אַנְדְּרִי

אני באמת לא יודע מה לומר על זה, אחרי הכול – אנחנו הזמנו אותם.

נָטָשָׁה

בּוֹפִיק הקטן שלנו התעורר היום בבוקר, הסתכל עלִי ופתאום חייך אליי. אתה מבין, הוא הכיר אותי. "בוקר טוב, בּוֹפִיק," אמרתי. "בוקר טוב, שוֹפִיפּוֹן שלי." והוא צחק. תינוקות מבינים. מבינים יפה מאוד. טוב, מותק, אני אגיד למשרתים לא להכניס הביתה את החוגגים מהקרנבל.

אַנְדְּרִי

(בהיסוס.) אבל אולי כדאי שהאחיות שלי יחליטו? אחרי הכול, זה הבית שלהן.

נָטָשָׁה

ברור, אני אדבר איתן. הן כאלה טובות... (מתחילה לצאת.) ציוויתי שיגישו לך יוגורט בארוחת הערב. הרופא אמר שאתה צריך לאכול רק יוגורט, אחרת לא תרזה. (היא נעצרת.) בּוֹפִיק שלנו קפוא. אני פוחדת שהחדר קר מדי בשבילו. אנחנו צריכים להעביר אותו לחדר אחר, לפחות עד שמזג האוויר יתחמם. החדר של אִירִינָה, למשל – זה בדיוק החדר שמתאים לתינוק: הוא יבש והשמש זורחת שם כל היום. אנחנו צריכים לדבר איתה. היא יכולה בינתיים להיות עם אוֹלְגָה באותו חדר... בין כה וכה היא לא נמצאת פה כל היום, היא רק ישנה כאן... (הפוגה.) מותק, למה אתה לא אומר משהו?

אַנְדְּרִי

סתם. רק חשבתי... חוץ מזה אין מה לומר...

נָטָשָׁה

כן... מה עוד רציתי?... אַה. פֶּרְפּוֹנֶט הגיע מהמוֹעֶצָה, יש לו משהו לומר לך.

אַנְדְּרִי

(מפנה.) תגידי לו להיכנס.

נָטָשָׁה יוצאת. אַנְדְּרִי רוכן ליד הנר שנטָשָׁה שכחה לקחת איתה. קורא בספר. פֶּרְפּוֹנֶט נכנס. הוא לובש מעיל ישן ובלוי עם צווארון מורם, וצעיף עוטף את אוזניו.

ערב טוב, ידיד ותיק. מה חדש?

פְּרָפּוֹנֵט

היושב ראש שלח ספר וכמה ניירות. הנה הם... (הוא מושיט לאַנְדְּרִי ספר וחבילה).

אַנְדְּרִי

תודה. אבל למה לא הגעת מוקדם יותר? כבר אחרי שמונה.

פְּרָפּוֹנֵט

מה?

אַנְדְּרִי

(בקול רם יותר). אמרתי שמאוחר לך, כבר אחרי שמונה.

פְּרָפּוֹנֵט

כן, אני יודע. באתי כשהיה עוד אור, אבל לא נתנו לי לראות אותך. אמרו שהאדון עסוק. נו, אם הוא עסוק אז הוא עסוק, אין לי לאן למהר. (חושב שאַנְדְּרִי שאל אותו משהו). מה?

אַנְדְּרִי

שום דבר. (בוחן את הספר). מחר יום שישי. אין ישיבה, אבל בכל זאת אלך למשרד... אני אעבוד קצת. משעמם בבית... (הפוגה). כן, ידיד ותיק ויקר שלי, איך החיים משתנים בצורה מוזרה! איך הם מרמים אותנו! היום הייתי משועמם ולא היה לי מה לעשות, אז לקחתי את הספר הזה – עותק של כמה הרצאות מהימים שלי באוניברסיטה – ופשוט צחקתי... אלוהים אדירים! אני המזכיר של המועצה, שהיושב ראש שלה הוא פְּרוֹטוֹפּוֹב, והדבר הכי גבוה שאני יכול לקוות לו זה להפוך בעצמי לחבר במועצה! אני, חבר במועצה! אני, שחולם כל לילה שאני פרופסור באוניברסיטת מוסקבה, מלומד מפורסם שכל רוסיה גאה בו!

פְּרָפּוֹנֵט

אני לא יודע, אדוני... אני לא שומע טוב...

אַנְדְּרִי

אם היית שומע טוב, אז כנראה לא הייתי מדבר איתך. אני פשוט צריך לדבר עם מישהו. אשתי לא מבינה אותי, ומסיבה כלשהי אני מפחד לדבר עם האחיות שלי, אני מפחד שהן יצחקו עליי ויגרמו לי להתבייש בעצמי... לא, אני לא שותה ואני לא אוהב ללכת לִפְּרִים, אבל, את, כמה הייתי רוצה לשבת עכשיו במוסקבה במסעדת "טֵיִסְטוֹב" או ב"בּוֹלְשֵׁי מוֹסְקוֹבְסְקִי".

פְּרָפּוֹנֵט

במוסקבה, קבלן אחד סיפר לנו אתמול במועצה, כמה סוחרים אכלו לביבות. אחד מהם אכל ארבעים לביבות, ומת. ארבעים או חמישים, אני לא זוכר.

אַנְדֵּרִי

במוסקבה, אתה יושב במסעדה גדולה, אתה לא מכיר אף אחד, אף אחד לא מכיר אותך, ובכל זאת אתה לא מרגיש זר. אבל כאן, כאן אתה מכיר כל אחד, כל אחד מכיר אותך, ולמרות זאת אתה זר. אתה זר ואתה לבד.

פְּרָפּוֹנֵט

מה? (הפוגה.) אותו קבלן סיפר, אולי הוא סתם מדבר, הוא סיפר שיש במוסקבה חבל ענקי שמתוח מצד אחד שלה לצד השני.

אַנְדֵּרִי

בשביל מה?

פְּרָפּוֹנֵט

אני לא יודע, אדוני. זה מה שהקבלן סיפר.

אַנְדֵּרִי

שטויות. (הוא קורא בספר.) היית פעם במוסקבה?

פְּרָפּוֹנֵט

(אחרי הפוגה.) לא, אף פעם. אלוהים לא רצה. (הפוגה.) אני יכול ללכת?

אַנְדֵּרִי

כן, אתה יכול ללכת. לילה טוב. (פְּרָפּוֹנֵט יוצא.) לילה טוב. (הוא ממשיך לקרוא.) בוא מחר בבוקר לאסוף כמה ניירות... לך עכשיו... (הפוגה.) הוא הלך. (הפעמון מצלצל.) כן, ככה זה... (הוא מתמתח והולך לאט לחדרו.)

מאחורי הקלעים שרה אומנת שיר ערש לתינוק. וְרִשְׁיִנֵּין וּמָשָׁה נכנסים. בזמן שהם מדברים, משרתת מדליקה נרות ומנורה בחדר האוכל.

מָשָׁה

אני לא יודעת. (הפוגה). אני לא יודעת. ברור שלהרגל יש משקל חשוב. למשל, אחרי שאבא מת, עבר הרבה מאוד זמן עד שהתרגלנו לרעיון שאין לנו בבית חיילים-משרתים. אבל אם נשים את ההרגל בצד, קשה להכחיש שהאנשים הכי הוגנים, אציליים ומשכילים בעיר שלנו – ואולי זה שונה במקומות אחרים – הם אנשי הצבא.

וְרִשְׁיָיִן

אני צמא. אני אשמח לכוס תה.

מָשָׁה

(מציצה בשעון שלה). תכף יביאו תה. חיתנו אותי כשהייתי בת שמונה-עשרה. פחדתי מבעלי כי הוא היה מורה, ואני בדיוק גמרתי את בית הספר. הוא נראה לי אז מאוד חכם, כל כך משכיל וחשוב. זה כבר לא אותו הדבר, לצערי.

וְרִשְׁיָיִן

כן... אני מבין.

מָשָׁה

אני לא מדברת על בעלי. אני רגילה אליו. אבל בין האזרחים בכלל יש כל כך הרבה אנשים גסי-רוח, המוניים, לא מנומסים. גסות-רוח מוציאה אותי מדעתי, היא פוגעת בי. אני סובלת כשאני פוגשת מישהו לא מספיק רגיש, לא מספיק מעודן, לא מספיק אדיב. כשאני נאלצת להיות עם המורים, הקולגות של בעלי, זה פשוט עינוי בשבילי.

וְרִשְׁיָיִן

כן... אבל לדעתי זה לא משנה אם הם אזרחים או אנשי צבא – בעיר הזאת לפחות, גם אלה וגם אלה לא מעניינים. הם כולם אותו הדבר! תקשיבי למישהו משכיל כאן – אזרח או איש צבא, לא משנה – והוא מייד יספר לך שנמאס לו עד מוות מאשתו, נמאס לו עד מוות מהבית שלו, נמאס לו עד מוות מהנכסים שלו, נמאס לו עד מוות מהסוסים שלו... הרוסי מרגיש כל כך בבית כשהמחשבות שלו עפות לעננים, אבל למה בחיי היומיום שלו הוא תקוע כל כולו בתוך האדמה? למה?

מָשָׁה

למה?

וְרִשְׁיָנִין

למה נמאס לו עד מוות מהילדים שלו, למה נמאס לו עד מוות מאשתו? ולמה לאשתו ולילדים
שלו נמאס ממנו עד מוות?

מִשֶּׁה

אני חושבת שאתה קצת מצוברח היום.

וְרִשְׁיָנִין

אולי. לא אכלתי צהריים, ולא הכנסתי כלום לפה מאז הבוקר. הבת שלי לא מרגישה טוב,
וכשהבנות הקטנות שלי חולות, אני אכול מרוב דאגות. המצפון שלי מייסר אותי שנתתי להן
אימא כזאת. אח, אם היית רואה אותה היום בבוקר! איזה טיפוס בזוי! התחלנו לריב בשבע
בבוקר, ובתשע טרקתי את הדלת והסתלקתי משם. (הפוגה.) אני אף פעם לא מדבר על זה. מצחיק,
רק איתך אני מרשה לעצמי להתלונן. (מנשק את ידה.) אל תכעסי עליי. אין לי אף אחד חוץ ממך,
אף אחד...

הפוגה.

מִשֶּׁה

איזה רעש האח הזאת עושה. בדיוק לפני שאבא מת, הרוח ייללה בארובה, ממש ככה.

וְרִשְׁיָנִין

את מאמינה באמונות תפלות?

מִשֶּׁה

כן.

וְרִשְׁיָנִין

מוזר. (מנשק את ידה.) את אישה נהדרת, נפלאה. נפלאה, נהדרת! חשוך כאן, אבל אני רואה את
האור בעיניים שלך.

מִשֶּׁה

(עוברת לכיסא אחר.) כאן יש יותר אור...

וְרִשְׁיָנִין

אני אוהב אותך, אוהב אותך, אוהב אותך... אני אוהב את העיניים שלך, את התנועות שלך, אני חולם עליהן... אישה נהדרת, נפלאה !

מְשָׁה

(צוחקת ברכות). כשאתה אומר לי דברים כאלה, זה גורם לי איכשהו לצחוק, אבל זה גם מפחיד אותי. בבקשה, אל תדבר ככה... (בשקט). בסדר, תמשיך לדבר, לא איכפת לי... (מכסה את פניה בידיה). לא איכפת לי. מישוהו מגיע, דַּבֵּר על משהו אחר...

אִירִינָה וטוֹנֶנְפֶךְ נכנסים דרך חדר האוכל.

טוֹנֶנְפֶךְ

יש לי שלושה שמות: הברון טוֹנֶנְפֶךְ-קְרוֹנְה-אַלְטְשְׁאוּאָר, אבל אני פְּרִבּוֹסְלֶבְי ואני רוסי בדיוק כמוך. לא נשאר בי כמעט שום דבר מהגרמני, אולי חוץ מההתמדה והעקשנות להמשיך ולהיטפל אלייך, כמו קרצייה. תראי איך אני מלווה אותך כל ערב עד הבית.

אִירִינָה

אני עייפה !

טוֹנֶנְפֶךְ

וכל ערב אני אגיע לדואר ואלווה אותך הביתה. אני אעשה את זה עשר שנים, עשרים שנים, עד שתעיפי אותי... (מבחין במְשָׁה ובוֹרְשִׁינִין. בשמחה). אה, זה אתם ! מה נשמע ?

אִירִינָה

סוף סוף אני בבית. (למְשָׁה). רק עכשיו אישה אחת הגיעה לדואר לשלוח מברק לאח שלה בסְרֶטוּב, כדי לספר לו שהבן שלה מת היום, אבל היא לא זכרה את הכתובת שלו. אז היא שלחה את המברק בלי הכתובת, פשוט שלחה לסְרֶטוּב. היא בכתה. ואני התנהגתי אליה בגסות בלי שום סיבה. אמרתי לה שאין לי זמן לבזבז. זה היה כל כך טיפשי. החוגגים מהקרנבל מגיעים הלילה ?

מְשָׁה

כן.

אִירִינָה

(מתיישבת על כורסה). אָה, אני חייבת לנוח. אני עייפה.

טוֹנֶנְבֶּךְ

(בחיך). כשאת באה מהעבודה את נראית כל כך קטנה, כל כך מְסֻנָּת...
הפוגה.

אִירִינָה

אני עייפה. אוף, אני לא אוהבת את העבודה בדואר, ממש לא אוהבת אותה.

מָשָׁה

רְיָזִית... (שורקת). את גם נראית יותר צעירה, הפנים שלך די נעירות.

טוֹנֶנְבֶּךְ

זה בגלל התספורת שלה.

אִירִינָה

אני צריכה לחפש עבודה אחרת, העבודה הזאת לא מתאימה לי. אין בה שום דבר ממה שתמיד רציתי, ממה שחלמתי עליו. זאת עבודה בלי שירה, בלי מעוף...

מישהו נוקש ברצפה מתחת.

הדוקטור נוקש ברצפה. (לטוֹנֶנְבֶּךְ). תקיש בחזרה, יקירי. אני לא יכולה... אני עייפה...

טוֹנֶנְבֶּךְ נוקש ברצפה.

הוא תכף יבוא. צריך לעשות משהו בקשר לכל זה – צ'בוֹטִיקִין ואֶנְדֶּרִי שלנו היו אתמול במועדון והם שוב הפסידו. אומרים שאֶנְדֶּרִי הפסיד מאתיים רובל.

מָשָׁה

(בשווין נפש). קצת מאוחר מדי לעשות משהו !

אִירִינָה

לפני שבועיים הוא הפסיד, בדצמבר הוא הפסיד. אני מקווה שהוא יזדרז ויפסיד את כל הכסף, ככה נוכל אולי להסתלק מהעיר הזאת. אלוהים, כל לילה אני חולמת על מוסקבה, זה שיגעון מוחלט (צוחקת). נעבור לשם ביוני, אבל עד יוני נשארו לנו עדיין... פברואר, מָרְס, אפריל, מאי... כמעט חצי שנה !

מָשָׁה

מה שחשוב זה שנטִשָּׁה לא תשמע על ההפסדים שלו.

אִירִינָה

אני לא חושבת שאכפת לה בכלל.

צ'בוֹטִיקִין, שזה עתה קם ממיטתו לאחר תנומה אחרי הארוחה, נכנס לחדר האוכל תוך שהוא מלטף את זקנו. הוא מתיישב ליד השולחן ושולף עיתון מכיסו.

מָשָׁה

אה, תראו מי בא... הוא שילם את השכירות שלו ?

אִירִינָה

(צוחקת). לא. אפילו לא גָרוּש אחד במשך שמונה חודשים. בטח שכח.

מָשָׁה

(צוחקת). תראו באיזו חשיבות הוא יושב לו !

הם כולם צוחקים. הפוגה.

אִירִינָה

(לִרְשִׁינִין). למה אתה שותק, לִרְשִׁינִין ?

לִרְשִׁינִין

אני לא יודע. אני זקוק לכוס תה. חצי מהחיים שלי תמורת כוס תה ! לא אכלתי כלום מאז הבוקר...

צ'בוטיקין

אירינה !

אירינה

מה אתה רוצה ?

צ'בוטיקין

בואי לכאן, בבקשה. Venez ici (צרפתית: בואי לכאן).

אירינה ניגשת אליו ומתיישבת ליד השולחן.

אני לא יכול לעשות את זה בלעדייך.

אירינה פורשת למענו את הקלפים למשחק Solitaire [=משחק קלפים לשחקן יחיד].

ורשינין

טוב, אם לא שותים תה, בואו לפחות נתפלסף קצת.

טוננברך

מצוין. על מה ?

ורשינין

על מה ? הֵם, בואו נחלום... בואו נחלום למשל על החיים בעתיד, איך ייראו החיים אחרינו בעוד מאתיים, שלוש-מאות שנים.

טוננברך

בסדר גמור. אחרי שנמות, אנשים יטוסו בכדורים פורחים, האופנה של המעילים שלהם תתחלף, ואולי הם יגלו חוש שישי ויפתחו אותו, אבל בסופו של דבר – החיים יישארו פחות או יותר אותו הדבר: חיים קשים, מלאים בסודות, וגם – מלאים בשמחה. ובעוד אלף שנים, אנשים עדיין יפלטו אנחה ויגידו "אח, איזה חיים קשים !" ויחד עם זה, בדיוק כמו עכשיו, הם יפחדו מהמוות ולא ירצו למות.

וְרִשְׁיָנִין

(אחרי מעט מחשבה.) איך לומר את זה? נראה לי שהכול בעולם חייב להשתנות בהדרגה, והוא כבר משתנה לנו מול העיניים. עוד מאתיים או שלוש-מאות שנים, אולי עוד אלף שנים – המספר המדויק לא חשוב – יצוצו חיים חדשים, מאושרים. ברור שאנחנו בעצמנו לא נהיה חלק מהחיים העתידיים האלה, אבל בשבילם אנחנו חיים עכשיו, בשבילם אנחנו עובדים, נו, כן, ובשבילם אנחנו סובלים. אנחנו למעשה בוראים אותם. זאת המטרה היחידה – היחידה! – לקיום שלנו, ורק היא יכולה להביא לנו אושר.

מְשֶׁה צוּחַקת בִּשְׁקֵט.

טוֹנִינְךָ

מה קרה?

מְשֶׁה

אני לא יודעת. צחקתי כל היום.

וְרִשְׁיָנִין

(לטוֹנִינְךָ) הלכתי לאותו בית ספר כמוך, אבל לא למדתי באקדמיה הצבאית. אני קורא הרבה, אבל אני לא יודע איך לבחור את הספרים שלי ואני בטח קורא את כל הדברים הלא נכונים. אבל בכל זאת, ככל שאני מתבגר, ככה אני רוצה לדעת יותר. השיער שלי מאפיר, אני כמעט איש זקן, אבל אני יודע כל כך מעט, כל כך מעט! למרות זאת יש לי הרגשה שאני יודע מה הדבר הכי חשוב והכי אמיתי – אני יודע את זה טוב מאוד. אה, הלוואי שהייתי יכול להוכיח לכם שאין דבר כזה אושר, שלא צריך ולא יכול להיות לנו אושר... אנחנו פשוט צריכים לעבוד ולעבוד. האושר? הוא שמור לצאצאים הרחוקים שלנו. (הפוגה.) אם אני לא אזכה להיות מאושר, לפחות הצאצאים של הצאצאים שלי יזכו בזה.

פְּדוּטִיק וּרְוֹדָה מופיעים בחדר האוכל. הם יושבים ומתחילים לשיר בשקט, תוך כדי פריטה בגיטרה.

טוֹנִינְךָ

לפי מה שאתה אומר, אין אפילו טעם לחלום על אושר! אבל מה אם אני מאושר?

וְרִשְׁיָנִין

אתה לא.

טוֹנֶנְכֶּךָ

(מוחא כף וצחק.) אין ספק, אנחנו לא מדברים באותה השפה. טוב, איך אני יכול לשכנע אותך?

מָשָׁה צוחקת בשקט. טוֹנֶנְכֶּךָ מניף אצבע לעברה.

כן, את יכולה לצחוק! (לַוְּשִׁינִין.) זו לא שאלה של מאתיים או שלוש-מאות שנים, כי אפילו בעוד מיליון שנים החיים יהיו בדיוק כמו שהם היו לפני כן. אותו דבר בדיוק. החיים לא משתנים, הם נשארים קבועים, הם פועלים לפי חוקים משלהם, חוקים שהם לא מעניינך, ושכל מקרה לעולם לא תוכל לדעת אותם. תחשוב על הציפורים הנודדות בסתיו. למשל, על העגורים: הם עפים ועפים ועפים, ולא חשוב איזה מחשבות מסתובבות להם בראש – מחשבות נעלות, מחשבות עלובות, זה אותו הדבר – הם פשוט ממשיכים לעוף בלי לדעת למה הם עפים ולאן הם עפים. הם עפים וימשיכו לעוף, ולא משנה כמה עגורים פילוסופים יצוצו ביניהם. הם יכולים להתפלסף עד סוף הזמן, כל עוד הם ממשיכים לעוף...

מָשָׁה

אבל מה המשמעות של כל זה?

טוֹנֶנְכֶּךָ

המשמעות... תסתכלי החוצה, יורד שלג. מה המשמעות של זה?

הפוגה.

מָשָׁה

אני חושבת שבן אדם צריך להאמין, או לפחות לרצות להאמין. אם לא – החיים שלו יהיו ריקים, ריקים... לחיות בלי לדעת למה העגורים עפים, למה ילדים נולדים, למה יש כוכבים בשמים... צריך לדעת למה אתה חי, אחרת – הכול הבל, שטות חסרת טעם.

הפוגה.

וְלְשִׁינִין

בכל זאת, עצוב כשאתה כבר לא צעיר יותר...

מָשָׁה

גוגול אמר: "החיים בעולם הזה, רבותיי, הם פשוט מכת שעמום!"

טוֹנְנֶכְךָ

ואני אומר: הוויכוח אתכם, רבותיי, הוא מכה. נו, טוב, אני מוותר...

צ'בוטיקין

(קורא מן העיתון). בלזק התחתן בפְּרִי־צ'ב.

אִירִינָה שרה בשקט.

אני חייב לכתוב את זה ביומן שלי. (כותב). בלזק התחתן בפְּרִי־צ'ב. (הוא קורא בעיתון).

אִירִינָה

(מהורהרת, תוך כדי שפורשת קלפים למשחק Solitaire). בלזק התחתן בברדיצ'ב.

טוֹנְנֶכְךָ

הפור הוטל. את יודעת, מָשָׁה, החלטתי לפרוש מהשירות הצבאי.

מָשָׁה

כן, שמעתי, ואני לא מוצאת בזה שום דבר טוב. אני לא אוהבת אזרחים.

טוֹנְנֶכְךָ

לא חשוב... (נעמד). אני לא מספיק יפה כדי להיות חייל. נו, זה לא משנה... אני מתכוון לעבוד. פעם אחת בחיים שלי אני רוצה לעבוד, לעבוד כל כך קשה, עד שאגיע הביתה בערב, תשוש לגמרי, אפול על המיטה שלי וטָרַח – אירדם. (ניגש לחדר האוכל). אנשים עובדים בטח ישנים כמו בול עץ!

פְּדוּטִיק

(לאִירִינָה). עברתי ממש עכשיו אצל פִּינְ'יקוב, ברחוב מוֹסְקוֹבְסְקָיָה, וקניתי לך את העפרונות הצבעוניים האלה. וגם את האולר הזה....

אִירִינָה

אתה תמיד מתייחס אליי כאילו אני ילדה קטנה, אבל אני כבר לא... כמו שאתה יכול לראות...
(היא לוקחת את העפרונות ואת האולר, בשמחה.) איזה חמודים !

פְּדוּטִיק

וקניתי אולר גם לעצמי, את רואה... סכין אחת, והנה עוד סכין, וסכין שלישית, וזה לנקות את
האוזניים שלך, אלה מספריים קטנים, וזה פצירה לציפורניים שלך...

רוֹדָה

(בקול רם.) דוקטור, בן כמה אתה ?

צ'בוּטִיקִין

אני ? שלושים ושתיים.

צחוק.

פְּדוּטִיק

תני לי להראות לך משחק אחר. (הוא פורש את הקלפים.)

מכניסים את הסמובר, ואַנְפִּיסָה מגישה תה ממנו. רגע אחר כך נכנסת נְטֶשָה ומתחילה להתרוצץ סביב השולחן.
סוֹלְיוֹנִי נכנס, מברך לשלום את כולם, ומתיישב לשולחן.

וֶרְשִׁינִין

איזו רוח בחוץ !

מֶשָה

כן. נמאס לי מהחורף. כבר שכחתי איך נראה הקיץ.

אִירִינָה

המשחק מצליח לי. יש ! אנחנו ניסע למוסקבה.

פְּדוּטִיק

הוא לא מצליח לך. תראי, השמונה מכסה את שתיים פִּיק. (צוחק.) זה אומר שלא תיסעו למוסקבה.

צ'בוטִיקין

(קורא בעיתון.) "העיר צִיצִיקר בסין. מגיפת אבעבועות שחורות משתוללת שם".

אֲנָפִיסָה

(ניגשת למֶשֶׁה.) מֶשֶׁה, בואי לתה, קטנה שלי. (לְוִישִׁינִין.) כבודו מוכן לבוא לשולחן... סליחה, אדוני, שכחתי איך קוראים לך...

מֶשֶׁה

תביאי לי אותו. אני לא הולכת לשם.

אִירֵנָה

אֲנָפִיסָה !

אֲנָפִיסָה

אני ב-אה !

נְטֶשֶׁה

(לסוֹלִיוֹנִי.) תינוקות קטנים מבינים טוב מאוד. אמרתי לו: "בוקר טוב, בּוֹפִיק, בוקר טוב, פּוֹשְׁקוֹשׁוֹן". והוא הסתכל עליי בדרך מיוחדת כזאת. אתה בטח חושב שאני אומרת את זה כי אני אימא שלו, אבל זה לא נכון, באמת לא. הוא פשוט תינוק כל כך מיוחד.

סוֹלִיוֹנִי

אם הילד הזה היה שלי, הייתי מעביר אותו במטחנת בשר ואוכל אותו לאט. (לוקח את התה שלו, הולך לסלון, ומתיישב בפינה.)

נְטֶשֶׁה

(מכסה את פניה בידיה.) חיה ! גס רוח !

מָשָׁה

אנשים מאושרים לא שמים לב אם זה קיץ או חורף. אני חושבת שאם הייתי במוסקבה, הייתי אדישה לגמרי למזג האוויר.

וְרִשְׁיִין

אתמול קראתי יומן שכתב שר צרפתי בבית הסוהר. כלאו אותו בעקבות הסקנדל של תעלת פנמה. באיזו התלהבות והנאה הוא מתאר את הציפורים שהוא רואה מהחלון בתא שלו – ציפורים שלא הבחין בהן מעולם כשהיה שר. עכשיו, אחרי ששחררו אותו מהכלא, נו, ברור שהוא לא מבחין בציפורים יותר מאשר קודם. ככה בדיוק את לא תבחיני במוסקבה כשתגורי שם. אנחנו לא מאושרים ולא נהיה מאושרים. אנחנו יכולים רק לשאוף להיות מאושרים.

טוֹנְנֶכְךָ

(לוקח קופסה מן השולחן ופותח אותה). איפה השוקולדים ?

אִרְיָנָה

סולִינִי אכל אותם.

טוֹנְנֶכְךָ

את כולם ?

אֲנִפִּיסָה

(לִוְרִשְׁיִין, בשעה שמגישה לו תה). אדוני, מכתב בשבילך.

וְרִשְׁיִין

בשבילי ? (לוקח את המכתב). מהבת שלי. (הוא קורא). כן, כמובן... סליחה, מָשָׁה, אני אסתלק לי בשקט. תודה, אני לא אשתה תה. (הוא נעמד בחדרה). תמיד אותו סיפור ישן...

מָשָׁה

מה קרה ? זה סוד ?

וְרִשְׁיָנִין

(בשקט.) אשתי הרעילה את עצמה עוד פעם. אני חייב ללכת. אסתלק בלי שיבחינו בי. אה, זה כל כך לא נעים. (מנשק את ידה של מִשָּׁה.) יקירתי, יפתי, אישה נפלאה... אני אצא מכאן, בשקט... (הוא יוצא.)

אַנְפִּיסָה

לאן הוא הסתלק לו? בדיוק הגשתי לו תה... הכול בסדר איתו?

מִשָּׁה

(מתפרצת עליה בכעס.) תרדי ממני כבר! את רק נטפלת אליי כל הזמן, אין ממך מנוחה... (ניגשת עם כוס התה שלה לשולחן.) נמאס לי ממך לגמרי, זקנה טיפשה!

אַנְפִּיסָה

עשיתי משהו לא בסדר? חמודה שלי!

קולו של אַנְדֵרִי, הקורא: "אַנְפִּיסָה!"

אַנְפִּיסָה

(מחקה אותו.) "אַנְפִּיסָה!" יושב לו בחדר שלו... (היא יוצאת.)

מִשָּׁה

(ליד השולחן בחדר האוכל, בכעס.) תנו לי לשבת! (טורפת את הקלפים על השולחן.) תפסתם את כל השולחן עם הקלפים שלכם. שתו את התה!

אִירִינָה

מִשָּׁה, איזו מגעילה את!

מִשָּׁה

אם אני מגעילה, אל תדברו אתי. אל תגעו בי!

צ'בוּטִיקִין

(צוחק.) אל תגעו בה, אל תגעו בה...

מָשָׁה

אתה בן שישים, אבל אתה לא מפסיק לזבל שטויות כמו תינוק.

נְטָשָׁה

(נאנחת). מָשָׁה חמודה, איך את מדברת? עם מראה כמו שלך – תרשי לי להיות איתך כנה – היית יכולה להשתלב בחוג החברתי הכי גבוה ולהקסים שם את כולם, אם רק לא היית משתמשת בשפה כזאת. Je vous prie, pardonnez-moi, Masha, mais vous avez des manières un peu grossières. (צרפית: אני מבקשת, תסלחי לי, מָשָׁה, אבל ההתנהגות שלך קצת גסה.)

טוֹזְנֶבֶךְ

(מתניק צחוק). אפשר להעביר לי... בבקשה... אני חושב שנשאר שם קצת ברנדי...

נְטָשָׁה

Il paraît que mon Bobik déjà ne dort pas (צרפית: נראה שבוביק שלי כבר לא ישן.), הוא התעורר. הוא לא הרגיש טוב היום. אני צריכה לגשת אליו, תסלחו לי...

היא יוצאת.

אִירִינָה

לאן וְרִשִּׁינִין הלך?

מָשָׁה

הביתה. עוד פעם הסיפור עם אשתו.

טוֹזְנֶבֶךְ

(ניגש אל סוליוני עם בקבוק ברנדי בידו). אתה תמיד יושב לבדך ומהרהר במשהו – אלוהים יודע מה זה יכול להיות. נו, בוא נעשה שלום. בוא נשתה כוסית ברנדי. (הם שותים). נראה לי שאצטרך לנגן הלילה כל מיני חינוטרושים... שיהיה!

סוֹלִיוֹנִי

למה אתה רוצה לעשות שלום? לא רבתי איתך.

טוֹזְנֶבֶךְ

אתה תמיד נותן לי להרגיש כאילו משהו לא בסדר בינינו. אתה טיפוס מוזר, תודה.

סוליוֹנִי

(מדקלם.) "אני מוזר, מי לא מוזר! אֶלְקוֹ, אל תכעס!"

טוֹזְנֶבֶךְ

מה לאֶלְקוֹ ולזה?

הפוגה.

סוליוֹנִי

כשאני לבד עם מישהו, אני בסדר גמור, כמו כל אחד אחר. אבל בחברה, אני מצוברח וביישן, ו... פולט כל מיני שטויות. למרות זאת, אני יותר הגון וישר מהרבה אנשים אחרים. ואני יכול להוכיח את זה.

טוֹזְנֶבֶךְ

הרבה פעמים אני כועס עליך. אתה תמיד תוקף אותי כשאנחנו בחברה, אבל איכשהו – אני מחבב אותך. לעזאזל! אני הולך להשתכר הלילה. בוא נשתה!

סוליוֹנִי

קדימה. (הם שותים.) אין לי שום דבר נגדך, טוזנבך. אבל יש לי את האופי של המשורר לְרִמּוֹנְטוֹב. (בשקט.) אני אפילו דומה קצת לְרִמּוֹנְטוֹב... ככה אומרים... (שולף בקבוקון בושם מכיסו ומתיז על כפות ידיו.)

טוֹזְנֶבֶךְ

אני פורש מהשירות הצבאי. די, מספיק לי! חמש שנים אני חושב על זה, וסוף סוף החלטתי. אני מתכוון לעבוד.

סוליוֹנִי

(מדקלם.) "רסן את זעמך, אֶלְקוֹ... שכח, שכח-נא את חלומותיך!"

בשעה שהם מדברים, אַנְדֵרִי נכנס בשקט עם ספר ומתיישב ליד נר.

טוֹנֶפֶךְ

אני מתכוון למצוא עבודה.

צ'בוטיקין

(נכנס לסלון עם אידינה.) וגם האוכל היה בסגנון קווקזי: מרק בצל, ובתור מנה בשרית – צ'חרטמה
(חבשיל בשר כבש פיקנטי. נקרא גם צ'יהיקטמה.)

סוליוני

אבל צ'רמשה (שום בר.) זה לא בשר בכלל, זה ירק כמו השום שלנו.

צ'בוטיקין

טעות, מלאך שלי. צ'חרטמה זה לא שום, זה צלי כבש.

סוליוני

אני אומר לך שצ'רמשה זה שום.

צ'בוטיקין

שום דבר ! צ'חרטמה זה כבש.

סוליוני

אבל אני אומר לך שצ'רמשה זה שום.

צ'בוטיקין

מה הטעם להתווכח איתך ? בחיים שלך לא היית בקווקז, ואף פעם לא אכלת צ'חרטמה.

סוליוני

לא אכלתי את זה כי אני לא יכול לסבול את זה. לצ'רמשה יש ריח של שום.

אנדרי

(בתחינה.) רבותי, מספיק ! בבקשה !

טוֹנֶפֶךְ

מתי מגיעים החוגגים מהקרנבל ?

אִירֵנָה

הם הבטיחו להגיע בשעה תשע בערך. זאת אומרת שהם אמורים להגיע בכל רגע.

טוֹנֶפֶךְ

(מחבק את אַנְדְּרִי ושר.) "הו, מרפסת שלי, הו מרפסת שלי..."

אִנְדְּרִי

(רוקד ושר.) "עם תמוכות מעץ אורן..."

צ'בוטיקין

(רוקד.) "ומעקה כמו תורן !"

צחוק.

טוֹנֶפֶךְ

(מנשק את אַנְדְּרִי.) לעזאזל, בוא נשתה. בוא נשתה לחיי החברות שלנו, אַנְדְּרִי. אני אתן לך יד, חבר, ונלך לנו ביחד לאוניברסיטת מוסקבה.

סוליוני

לאיזו מהן ? יש שתי אוניברסיטאות במוסקבה.

אִנְדְּרִי

יש רק אוניברסיטה אחת במוסקבה.

סוליוני

אני אומר לך שיש שתיים.

אִנְדְּרִי

מצדי שיהיו שלוש. כמה שיותר, יותר טוב.

סוליוני

יש שתי אוניברסיטאות במוסקבה! (קולות מחאה וקריאות "שקט!") יש שתי אוניברסיטאות במוסקבה: החדשה והישנה. אבל אם אתם לא רוצים לשמוע אותי, ואם מה שאני אומר מרגיז אתכם, אני אשתוק. אני אפילו יכול לעבור לחדר אחר... (יוצא דרך אחת הדלתות.)

טוננך

ברבו, ברבו! (צוחק.) גבירותי ורבותי, בואו נתחיל, אני אנגן לכם משהו! בחור מצחיק, הסוליוני הזה... (הוא יושב ליד הפסנתר ומנגן ולס.)

משה

(רוקדת לבדה לצלילי הֶלֶס.) הברון שתוי, הברון שתוי, הברון שתוי!

נְטֶשָה נכנסת.

נְטֶשָה

(לְצ'בוטיקין.) דוקטור! (לוחשת משהו באוזנו של צ'בוטיקין, ואחר כך יוצאת. צ'בוטיקין נוגע בטוננך בכתפו ולוחש באוזנו.)

אִירִינָה

מה קרה?

צ'בוטיקין

הגיע הזמן ללכת. לילה טוב.

טוננך

לילה טוב. הגיע הזמן ללכת.

אִירִינָה

רק רגע... מה לגבי החוגגים מהקרנבל?

אֶנְדֵרִי

(נבוכ.) הם לא יבואו. נְטֶשָה אומרת שבוֹבִיק לא מרגיש טוב, אז... נו, באמת, אני לא יודע וגם לא איכפת לי.

אִירִינָה

(מושכת בכתפה.) בּוֹפִיק לא מרגיש טוב !

מָשָׁה

אני מבינה ! אם מסלקים אותנו, אז כדאי שנלך. (לאִירִינָה.) זה לא בּוֹפִיק שחולה, זאת אימא שלו שחולה... האישה שם ! (נוקשת באצבע על המצח שלה.) יצור וולגרי עלוב !

אֲנִדְרִי יוצא מהדלת הימנית אל חדרו. צ'בוֹטִיקִין אחריו. האורחים נפרדים לשלום בחדר האוכל.

פְּדוֹטִיק

חבל ! חשבתי לבלות כאן הערב. אבל ברור, אם הילד לא מרגיש טוב... אני אביא לו מחר צעצוע.

רוֹדָה

(בקול רם.) בכוונה ישנתי היום אחרי ארוחת צהריים. חשבתי שאני ארקוד כל הלילה. אבל עכשיו רק תשע !

מָשָׁה

בואו נצא. נדבר בחוץ ונחליט מה לעשות.

שומעים ברכות "להתראות ! לילה טוב !" ואת טוֹנֶנְבֶּךְ צוחק בעלירות. כולם יוצאים. אֲנִפִּסָּה והמשרתת מפנות את השולחן ומכבות את האור. שומעים את האומנת שרה. אֲנִדְרִי במעיל וכובע, וצ'בוֹטִיקִין אחריו, נכנסים בשקט.

צ'בוֹטִיקִין

אף פעם לא היה לי זמן להתחתן. החיים עברו ככה – כמו ברק. חוץ מזה, הייתי מאוהב בטירוף באימא שלך, והיא כבר הייתה נשואה...

אֲנִדְרִי

לא צריך להתחתן. לא צריך, זה כל כך משעמם.

צ'בוֹטִיקִין

כל זה מאוד נכון, אבל מה עם הבדידות ? תגיד מה שתגיד, זה דבר נורא להיות בודד... נו, מה זה משנה !

אַנְדֵּרִי

קדימה, בוא נלך.

צ'בוטיקין

מה אתה ממחר? נגיע לשם בזמן.

אַנְדֵּרִי

אני מפחד שאשתי לא תיתן לי ללכת.

צ'בוטיקין

המ, אני מבין.

אַנְדֵּרִי

אני לא אשחק קלפים הלילה, רק אשב ואסתכל. אני לא מרגיש טוב... דוקטור, מה אני צריך לעשות נגד קוצר הנשימה שלי?

צ'בוטיקין

מה אתה שואל אותי? אני לא זוכר, יקירי... אין לי שמץ מושג...

אַנְדֵּרִי

בוא נצא דרך המטבח. (הם יוצאים.)

פעמון הדלת מצלצל, ואחרי כן מצלצל שוב. נשמעים קולות וצחוק.

אִירִינָה

(נכנסת.) מה זה?

אַנְפִּיסָה

(בלחש.) אלה החוגגים מהקרנבל.

פעמון הדלת מצלצל.

אִירִינָה

תגיד לי להם שאין אף אחד בבית. תמסרי להם שאנחנו מתנצלים.

אנפיקסה יוצאת. אִירִינָה הולכת בחדר מצד לצד, טרודה במחשבות. סוליוני נכנס.

סוליוני

(נבוך.) אין כאן אף אחד... איפה כולם?

אִירִינָה

הלכו הביתה.

סוליוני

משונה. את לבד כאן?

אִירִינָה

כן. (הפוגה.) לילה טוב.

סוליוני

אני יודע שקצת התפרעתי מקודם והגזמתי. אבל את לא כמו האחרים, את יותר טובה מהם: את טהורה ואצילה, את רואה את האמת... רק את מבינה מה קורה לי. אני אוהב אותך, אני אוהב אותך כל כך עמוק, בלי סוף...

אִירִינָה

לילה טוב! לך, בבקשה.

סוליוני

אני לא יכול לחיות בלעדייך. (הולך אחריה.) את האושר שלי! (בדמעות.) הו, שמחה שלי! העיניים המופלאות, הבורקות, היפיפיות שלך – אף פעם לא ראיתי אישה עם עיניים כאלה...

אִירִינָה

(בקור.) די, עד כאן, סוליוני!

סוליוני

זאת הפעם הראשונה שאני מדבר איתך על אהבה, ואני מרגיש שזאת לא האדמה שלי, בשבילי זאת ארץ זרה. (משפשו את מצחו). אבל מה זה משנה? אני לא יכול להכריח אותך לאהוב אותי, זה ברור... אבל אסור שיהיו לי יריבים אחרים בדרך אלייך... אסור... אני נשבע בשם כל מה שקדוש לי שאני אהרוג את היריב... הו, את מופלאה!

נטשה חוצה את החדר עם נר.

נטשה

(מציצה לחדר אחד, אחר כך לחדר שני, ונעצרת לפני הדלת לחדר של בעלה). אנדרי נמצא שם. שימשיך לקרוא. סלח לי, סוליוני, לא ידעתי שאתה נמצא כאן. אני לא בלבוש מתאים לאורחים.

סוליוני

זה לא משנה לי. להתראות. (יוצא).

נטשה

כמה שאת עייפה, חמודה שלי! (מנשקת את אירינה). את צריכה ללכת למיטה יותר מוקדם.

אירינה

בופיק ישן?

נטשה

הוא ישן, אבל זו שינה לא שקטה. זה מזכיר לי, מתוקה שלי, שהתכוונתי לדבר איתך, אבל או שהיית בחוץ או שאני הייתי עסוקה מדי... אני חושבת שהחדר של בופיק יותר מדי קר ולח, אבל החדר שלך ממש מתאים לתינוק. אירינה מתוקה שלי, טובה שלי, תעברי בינתיים, בבקשה, לחדר של אולגה!

אירינה

(לא מבינה). ... לאן?

שומעים מרכבה עם פעמונים מתקרבת.

נְטָשָׁה

את ואולָגָה תחלקו בינתיים את אותו החדר, ובִּזְבִּיק יעבור לחדר שלך. הוא כזה מתוק. אמרתי לו היום: "בִּזְבִּיק, אתה שלי, אתה לגמרי לגמרי שלי!", והוא הסתכל עליי עם העיניים הקטנות והבִּזְבִּיקוֹת שלו. (פעמון הדלת מצלצל.) זו בטח אולָגָה. איך היא מאחרת!

משרתת ניגשת אל נְטָשָׁה ולוחשת באוזנה.

פְּרוֹטוֹפּוֹב? איזה איש מצחיק. פְּרוֹטוֹפּוֹב בא ושואל אותי אם אני רוצה לצאת איתו לסיבוב במרכבה. (צוחקת.) גברים הם כאלה יצורים מוזרים... (פעמון הדלת מצלצל.) מישו מצלצל. אולי אני רק אצא איתו לסיבוב של רבע שעה... (למשרתת.) תגידי לו שאני תכף מגיעה. (פעמון הדלת מצלצל.) את שומעת... זו בטח אולָגָה. (יוצאת.)

המשרתת יוצאת במהירות. אִירִינָה יושבת שקועה במחשבות. קוליגין ואולָגָה נכנסים, ואחריהם וְרִישִׁינִין.

קוליגין

טוב, זאת באמת הפתעה. אמרו שתהיה כאן הערב מסיבה.

וְרִישִׁינִין

מוזר. כשהלכתי רק לפני חצי שעה, הם ציפו לכמה חוגגים מהקרנבל...

אִירִינָה

כולם הלכו.

קוליגין

גם מְשָׁה הלכה? לאן היא הלכה? ולמה פְּרוֹטוֹפּוֹב מחכה למטה עם המרכבה שלו? למי הוא מחכה?

אִירִינָה

יש לך עוד שאלות? בבקשה... אני עייפה.

קוליגין

ילדונת מפונקת שכמוך...

אולגה

הישיבה נגמרה רק עכשיו. אני סחוטה. המנהלת שלנו חולה, אז החלפתי אותה. הראש שלי, אוי איך הראש שלי כואב... (יושבת). אתמול אַנְדְּרִי הפסיד מאתיים רובל בקלפים... כל העיר מדברת על זה...

קוליגין

כן, גם אני סחוט מהישיבה. (יושב).

וְרִשִּׁינִין

אשתי החליטה להבהיל אותי כמו שצריך, היא כמעט הרעילה את עצמה. אבל עכשיו, תודה לאל, הכול בסדר, אני יכול להירגע... אז אנחנו צריכים ללכת? יפה, אם ככה, אני אגיד לכם לילה טוב. קוליגין, בוא נלך ביחד לאן שהוא! אני לא יכול להישאר בבית. אני ממש לא יכול... בוא נצא!

קוליגין

אני עייף, אין לי כוח. (נעמד). אני כל כך עייף. אשתי הלכה הביתה?

אִירִינָה

אני חושבת שכן.

קוליגין

(מנשק את ידה של אִירִינָה). לילה טוב. יש לנו שני ימי מנוחה רצופים, מחר ומחרתיים. כל טוב! (מתחיל לצאת). האמת, אני רוצה כוס תה. סמכתי על זה שאבלה הערב בחברה נעימה, ובמקום זה — O fallacem hominum spem! ("הו תקנת אכזב של בני-אנוש!")... יחסת האַקוֹזְטִיבוס לצורך פנייה...

וְרִשִּׁינִין

טוב, אז אלך לבדי. (יוצא עם קוליגין, שורק).

אולגה

הראש כואב לי, אוי, כמה הוא כואב לי... אַנְדְּרִי הפסיד כסף בקלפים... כל העיר מדברת על זה... אני הולכת לשכב. (מתחילה ללכת). מחר אני חופשייה... אלוהים, כמה זה טוב! חופשייה מחר וחופשייה מחרתיים... הראש כואב לי, אוי הראש שלי... (יוצאת).

אִירִינָה

(לבדה.) כולם הלכו. אף אחד לא נשאר.

אקורדיון מנגן ברחוב. האומנת שרה שיר ערש.

נְטָשָׁה

(לבושה במעיל פרווה ובכובע פרווה חוצה את חדר האוכל ואחריה המשרתת.) אני אחזור עוד חצי שעה. אני רק יוצאת לסיבוב קצר. (יוצאת.)

אִירִינָה

(נשארת לבדה, בגעגועים עמוקים.) למוסקבה ! למוסקבה ! למוסקבה !

מסך

מערכה שלישית

חדר השניה של אולגה ואירינה. משמאל ומימין מיטות עם פרגודים מסביבן. בין שתיים לשלוש לפנות בוקר. מאחורי הקלעים נשמעים צלצולי פעמוני האזעקה נגד אש עקב שריפה שפרצה בעיר זמן-מה לפני כן. אפשר לראות שאף אחד בבית לא נכנס עדיין למיטה. מְשָׁה שוכבת על הספה, לבושה כרגיל בשחור. אולגה ואַנְפִּיסָה נכנסות.

אַנְפִּיסָה

הן יושבות עכשיו למטה, מתחת למדרגות... אמרתי להן: "תעלו למעלה. אל תשבו שם." אבל הן רק בכו. "אנחנו לא יודעות איפה אבא'ה", הן אמרו. "אולי הוא נשרף באש." איזו מין מחשבה זאת! ויש כחצר עוד אנשים... גם הם רק חצי לבושים.

אולגה

(מוציאה בגדים מן הארון.) קחי את השמלה האפורה הזאת, אַנְפִּיסָה... ואת זאת... ואת החולצה... וגם את החצאית הזאת... אלוהים, איזה אסון! כל סמטת קִירְסֶנוּבְּסְקִי נשרפה לגמרי, כנראה... קחי את זה... את זה... וקחי גם את זה... (עורמת בגדים בזרועותיה של אַנְפִּיסָה.) וְרִישִׁינִין והמשפחה שלו מבוהלים לגמרי, מסכנים... הבית שלהם כמעט נשרף. צריך לתת להם לעבור כאן את הלילה... אי-אפשר לתת להם לחזור לבית שלהם... פְּדוּטִיק המסכן, כל הרכוש שלו נשרף, שום דבר לא נשאר לו...

אַנְפִּיסָה

אולגה מותק, כדאי לקרוא לִפְרָפּוֹנְט, אני לא יכולה להרים את כל זה.

אולגה

(מצלצלת בפעמון.) אף אחד לא מגיב כשאני מצלצלת... (מבעד לדלת.) יש שם מישהו? בואו, בבקשה!

מבעד לפתח הדלת נראה חלון שדרכו נראות להבות האש. שומעים את מכבי האש עוברים ליד הבית.

פשוט נורא ואיום! זה מתיש אותי!

פְּרָפּוֹנְט נכנס.

קח את כל זה למטה... הבנות של קולוטיילין נמצאות מתחת למדרגות... תן להן את זה. וגם את זה...

פּרָפּוֹנט

בסדר, גברת. ב-1812 גם מוסקבה נשרפה... ירחם אלוהים! הצרפתים הופתעו כמו שצריך.

אולָגה

קדימה, קח את זה למטה.

פּרָפּוֹנט

כן, גברת. (יוצא.)

אולָגה

תני להן הכול, אַנְפִּיסָה יקרה, תני להן הכול. אנחנו לא צריכות שום דבר, תני הכול... אני כל כך עייפה, אני בקושי יכולה לעמוד על הרגליים... אי-אפשר לתת לַרְשִׁינִין ולמשפחה שלו לחזור לבית שלהם... הקטנות יכולות לישון בסלון, וַרְשִׁינִין יכול לחלוק עם הברון את החדר למטה... גם פְּדוּטִיק יכול להצטרף לברון, או אולי עדיף שהוא יישן בחדר האוכל... הדוקטור השתכר, השתכר לגמרי, כאילו הוא עשה את זה בכוונה; אי אפשר להכניס אף אחד לחדר שלו. ואשתו של וַרְשִׁינִין, גם היא יכולה להיות בסלון.

אַנְפִּיסָה

(בעייפות.) אולָגה, חומד שלי, אל תסלקי אותי, בבקשה, אל תסלקי אותי!

אולָגה

מה השטריות האלה, אַנְפִּיסָה? אף אחד לא מסלק אותך.

אַנְפִּיסָה

(מניחה את ראשה על החזה של אולָגה.) ילדונת שלי, אוצר שלי, אני עובדת קשה, אני עושה כל מה שאני יכולה... אבל אני נעשית חלשה, ועוד מעט כולם יגידו "סלקו אותה!" אבל לאן אני אלך? לאן? אני בת שמונים. שמונים ואחת.

אולָגה

שבי, אַנְפִּיסָה... מסכנה, את עייפה... (עוזרת לה להתיישב.) תנוחי קצת. איך את חיוורת!

נְטָשָׁה נִכְנָסָה.

נְטָשָׁה

אומרים שאנחנו צריכים להקים מייד ועדה לעזור לאנשים שהבית שלהם נשרף. מה את אומרת? רעיון מצוין. אנחנו צריכים לעזור לעניים, זאת החובה של העשירים. בופיק וסופי הקטנה ישנים עמוק, כאילו כלום לא קרה. יש כל כך הרבה אנשים בבית; לאן שלא הולכים, הבית מלא. ועכשיו יש גם שפעת בעיר. אני מפחדת שהילדים יידבקו.

אולָּגָה

(לא מקשיבה לה.) לא רואים את האש מהחדר הזה. שקט כאן.

נְטָשָׁה

כן... השיער שלי בטח פרוע. (מול המראה.) אומרים שהשמנתי... זה לא נכון! אפילו לא טיפה! מֶשָׁה ישנה, היא תשושה, מסכנה... (לאִנְפִּיסָה, בקור.) איך את מעיזה לשבת כשאני נמצאת כאן! קומי! צאי מהחדר!

אִנְפִּיסָה יוצאת. הפוגה.

אני לא מבינה למה את ממשיכה להחזיק את הזקנה הזאת בבית.

אולָּגָה

(מזועזעת.) תסלחי לי שאני אומרת את זה, אבל אני לא מבינה איך את...

נְטָשָׁה

אין בה שום תועלת כאן. היא איכרה, והיא צריכה לחזור לגור בכפר... את מפנקת אותה. אני אוהבת סדר בבית! אין מקום בבית למשרתים לא מועילים. (מלטפת את אולָּגָה בלחי.) את עייפה, מסכנה שלי. המנהלת שלנו עייפה! כשסופי הקטנה תגדל ותלך לתיכון, אני אפחד ממך.

אולָּגָה

אני לא אהיה מנהלת.

נְטָשָׁה

את תהיי, מותק. זה כבר סגור.

אולָגה

אני אסרב. אני לא יכולה... זה יותר מדי בשבילי. (שותה קצת מים). היית מאוד גסה עכשיו לאנפִיסה... אני מצטערת, אבל אני פשוט לא יכולה לסבול התנהגות כזאת... נעשה לי חושך בעיניים.

נְטָשָה

(מודאגת). תסלחי לי, אולָגה, תסלחי לי... לא רציתי לפגוע בך.

מְשָה קמה, לוקחת כרית ויוצאת בכעס.

אולָגה

את חייבת להבין, יקירתי... אולי גידלו אותנו בצורה מוזרה, אבל אני לא יכולה לסבול דבר כזה. ההתנהגות הזאת מדכאת אותי, היא עושה אותי חולה... אני פשוט מתמוטטת מזה!

נְטָשָה

תסלחי לי, תסלחי לי... (מנשקת אותה).

אולָגה

הגסות הכי קטנה, מילה לא במקום, ואני מייד הופכת להיות עצובה...

נְטָשָה

אני מודה שהרבה פעמים אני אומרת יותר ממה שצריך, אבל, מותק שלי, את חייבת להסכים שהיא יכולה להיות יפה מאוד בכפר.

אולָגה

היא נמצאת איתנו שלושים שנים.

נְטָשָה

אבל עכשיו היא לא מסוגלת לעבוד! או שאני לא מבינה אותך, או שבכוונה את לא מבינה אותי. היא פשוט לא יכולה יותר לעבוד. כל מה שהיא עושה זה לישון או לשבת.

אולָגה

אז שתשב.

נְטָשָׁה

(מופתעת.) למה את מתכוונת "שתשב"? היא משרתת. (בדמעות.) אני לא מבינה אותך, אולגה. יש לי אומנת לטפל בילדים, יש לי מינקת, ויש לנו משרתת וטבחית... למה צריך את הזקנה הזאת? בשביל מה?

מאחורי הקלעים נשמעים צלצולי פעמון השריפות.

אולגה

הזדקנתי הלילה בעשר שנים.

נְטָשָׁה

אולגה, אנחנו צריכות לסגור את הסיפור הזה אחת ולתמיד. את בבית הספר, אני כאן בבית. את מלמדת, אני משגיחה על הבית. אז אם אני אומרת משהו על המשרתים, אני יודעת על מה אני מדברת. אני יו-ד-עת על מה אני מ-ד-ברת... הגנבת הזקנה הזאת, המרשעת הזאת תצא מחר מהבית הזה... (רוקעת ברגלה.) מְכַשֶּׁפָה זקנה! ... איך את מְעַזָּה להרגיז אותי ככה! איך את מעזה! (אוספת את עצמה.) עכשיו באמת, אם לא תעברי למטה, נריב תמיד. זה לא יעבוד!

קוליגין נכנס.

קוליגין

איפה מְשָׁה? הגיע הזמן לחזור הביתה. אומרים שהשריפה דועכת. (הוא מתמתח.) רק רובע אחד נשרף, אבל בהתחלה נראה שכל העיר תבער, בגלל הרוח. (מתיישב.) אני סחוט. אולגה, אולגה... לפעמים אני חושב שאם לא הייתי מתחתן עם מְשָׁה, הייתי מתחתן איתך. את כל כך טובה... אני תשוש. (מקשיב.)

אולגה

מה זה?

קוליגין

הדוקטור השתכר כאילו הוא עשה את זה בכוונה. הוא שיכור עד הראש. (נעמד.) הנה הוא בא, אני חושב... את שומעת? כן, הוא בא לכאן... (צוחק.) בחיי, איזה טיפוס... אני אסתתר לו. (נכנס לארון.) שובב שכמותו!

אולגה

שנתיים הוא לא שתה כלום, ועכשיו הוא פתאום השלים את החסר... (היא ונטשה נסוגות לירכתי החדר).

צ'בוטיקין נכנס. הוא חוצה את החדר בלי להתנדנד, כאילו הוא פיכת. הוא נעצר, מסתכל סביבו, ואחר כך ניגש לכיור הרחצה ומתחיל לשטוף את ידיו.

צ'בוטיקין

(בעגמומיות). לעזאזל עם כולם... שילכו לכל הרוחות! הם חושבים שבגלל שאני רופא אני יכול לרפא מחלות, אבל אני לא יודע שום דבר. שכחתי את כל מה שידעתי. אני לא זוכר כלום, שום כלום.

אולגה ונטשה יוצאות בלי שצ'בוטיקין יבחין בהן.

שילכו לכל הרוחות! ביום רביעי שעבר טיפלתי באישה אחת לא רחוק מכאן – היא מתה. זו אשמתי שהיא מתה. כן... ידעתי דבר או שניים לפני עשרים וחמש שנים, אבל מה אני זוכר עכשיו? כלום, שום כלום, אפס. אולי אני בכלל לא בן אדם, אולי אני רק מעמיד פנים שיש לי ידיים, רגליים וראש. ואולי אני בכלל לא קיים, ואני רק מדמיין שאני הולך, אוכל וישן. (בוכה). אח, הלוואי שלא הייתי קיים! (מפסיק לבכות. בזעף). לעזאזל! לעזאזל! שלשום דיברו במועדון על שייקספיר, על וולטיר... אף פעם לא קראתי אותם, אפילו לא שורה אחת שלהם, אבל לבשתי הבעה כאילו קראתי כל מילה שהם כתבו. וגם השאר התנהגו כמוני. איזו עליבות! איזו שפלות! ואז נזכרתי באישה ההיא שהרגתי ביום רביעי. הכול חזר אליי, והרגשתי כזה חזיר, רקוב, מעוות מבפנים... הלכתי והשתכרתי...

אירינה, ורשינין וטונבך נכנסים. טונבך לובש חליפה אזרחית אופנתית חדשה.

אירינה

בואו נשב כאן קצת. אף אחד לא יבוא לפה.

ורשינין

אם החיילים לא היו עוזרים, כל העיר הייתה נשרפת. בחורים נפלאים! (מחכך את ידיו בהנאה). מלח הארץ! זהב טהור!

קוליגין

(ניגש אליהם.) מה השעה ?

טוֹנֶפֶךְ

כמעט ארבע. מתחיל להאיר.

אִירִינָה

כולם יושבים בסלון. לא נראה שמישהו חושב ללכת. וגם הסולִיוֹנִי הזה שלך נמצא שם...
(לצ'בוֹטִיקִין.) דוקטור, כדאי שתלך לישון.

צ'בוֹטִיקִין

אני בסדר... תודה ! (מלטף את זקנו.)

קוליגין

(צוחק.) חיסלת את הבקבוק, אה, צ'בוֹטִיקִין ! (טופח על כתפו.) ברבו ! In vino veritas (לטינית: נכנס
"יין יצא סוד"), כמו שהרומאים היו אומרים.

טוֹנֶפֶךְ

כולם מבקשים ממני לארגן קונצרט לטובת המשפחות שהבית שלהם נשרף.

אִירִינָה

נו, מי כבר ינגן בו...

טוֹנֶפֶךְ

אפשר לארגן את זה, אם אנחנו רוצים. לדעתי, מֶשֶׁה היא פסנתרנית מצוינת...

קוליגין

פסנתרנית מצוינת !

אִירִינָה

היא כבר שכחה לנגן. היא לא ניגנה שלוש... או ארבע שנים.

טוֹנֶפֶךְ

אף אחד בעיר הזאת לא מבין מוזיקה, אף אחד. אבל אני מבין, ותאמינו לי שמִשָּׁה מנגנת מצוין, כמעט בצורה גאונית.

קוֹלִיגִין

אתה צודק, ברון. אני מאוד אוהב את מִשָּׁה. היא נפלאה.

טוֹנֶפֶךְ

תארו לעצמכם, לנגן בצורה מופלאה כזאת, ולדעת שאף אחד, אף אחד לא מבין אותך !

קוֹלִיגִין

(נאנח). כן... אבל זה משהו שהיא צריכה לעשות, להשתתף בקונצרט ? (הפוגה). אני לא מבין כלום בדברים האלה, חברים. אולי זה דווקא יהיה בסדר. אבל אתם יודעים, המנהל שלנו הוא איש ראוי, איש מאוד ראוי, מאוד אינטליגנטי, אבל יש לו דעות מסוימות... ברור שזה לא מעניינו, אבל אם תרצו, אני יכול לדבר איתו על זה.

צ'בוטיקין לוקח לידיו שעון פורצלן ובוחר אותו.

וֶרְשִׁיגִין

התלכלכתי לגמרי באש. אני בטח נראה כמו מנקה ארובות. (הפוגה). שמעתי אתמול שחושבים להעביר את היחידה שלנו לסוף העולם. חלק אומרים לפולין, חלק לסיביר.

טוֹנֶפֶךְ

גם אני שמעתי משהו על זה. נו, העיר תהפוך למדבר.

אִירִינָה

גם אנחנו נלך מכאן !

צ'בוטיקין

(שומט מידי את השעון, שמתנפץ). התנפץ לרסיסים !

הפוגה. כולם המומים ונבוכים.

קוליגין

(אוסף את השברים.) לשבור דבר יקר כזה – אח, צ'בוטיקין, צ'בוטיקין! הייתי נותן לך מינוס עשר על התנהגות!

אירינה

זה היה השעון של אימא, זיכרונה לברכה.

צ'בוטיקין

סביר להניח... אם את אומרת שהוא היה שלה, הוא היה שלה. אבל אולי לא ניפצתי אותו? אולי רק נראה כאילו הוא התנפץ? ואולי רק נראה לנו שאנחנו קיימים, אבל בעצם אנחנו לא נמצאים כאן בכלל? אני לא יודע כלום, אף אחד לא יודע כלום. (עומד ליד הדלת.) למה אתם מסתכלים עלי? לנטשה יש רומן קטן עם פרוטופופוב, ואתם לא רואים את זה... אתם יושבים כאן ולא רואים כלום, ובינתיים לנטשה יש רומן קטן עם פרוטופופוב... (שר.) "תִּשָּׁק לִיבֶךָ לְבָלוֹס / תמר מתוך קטן?"... (יוצא.)

ורשיגין

כן... (צוחק.) כל העסק הזה באמת מוזר. (הפוגה.) כשהאש פרצה רצתי הביתה בכל המהירות. כשהגעתי לבית ראיתי שהוא מחוץ לסכנה, אבל שתי הילדות שלי עמדו בפתח בחלוקי הלילה שלהן. אימא שלהן לא הייתה שם, אנשים היו בפניקה, סוסים וכלבים התרוצצו ממקום למקום, והייתם צריכים לראות את הפנים של הבנות שלי. הן היו מלאות פחד, בהלה, תחינה לעזרה, ואני לא יודע מה. הלב נשבר לי לראות את הפנים האלה. חשבתי לעצמי, אלוהים – מה עוד יעברו הבנות האלה בחיים שלהן! תפסתי כל אחת מהן ביד אחת ורצתי איתן משם, וכל הדרך חשבתי לעצמי רק על הדבר הזה – מה עוד יעבור עליהן בעולם הזה! (שומעים את צלצול פעמוני השריפה. הפוגה.) כשהגעתי לכאן מצאתי את אימא שלהן צועקת וכועסת.

מִשָּׁה נכנסת עם הכרית ומתיישבת על הספה.

וכשהבנות הקטנות שלי עמדו בפתח בחלוקי הלילה שלהן והרחוב היה אדום מרוב אש והרעש נוראי, חשבתי לעצמי שמהו דומה לזה קרה הרבה פעמים בעבר, כשהצבאות של האויב היו פולשים בהפתעה ומתחילים לבזוז ולשרוף... אבל בפועל, איזה הבדל בין אז להיום! בעתיד, נאמר בעוד מאתיים או שלוש-מאות שנים, אנשים יסתכלו על צורת החיים הנוכחית שלנו באימה ובלעג, וכל מה שקורה היום ייראה להם מסורבל, קשה, ומאוד מאוד מוזר ולא נוח. הו, איזה חיים נפלאים יהיו אז, איזה חיים נפלאים! (צוחק.) אני מבקש סליחה, עוד פעם התחלתי

להתפלסף. אבל אתם תרשו לי להמשיך, נכון? אני פשוט במצב רוח להתפלסף, קשה לי לרסן את זה. (הפוגה.) זה כאילו שכולם ישנו. ובגלל זה אמרתי: איזה חיים נפלאים יהיו בעתיד! אתם יכולים רק להתחיל לדמיין אותם... אנשים מהסוג שלכם יש רק שלושה בעיר, אבל בדורות הבאים יהיו יותר ויותר ויותר. ויגיע זמן שבו הכול ישתנה ויתאים לצורת החיים שלכם. אנשים יחיו כמוכם, ויותר מאוחר גם אתם תהיו מיושנים, ויבוא דור חדש של אנשים טובים יותר מכם... (צחק.) אני במצב רוח מוזר מאוד הלילה. אני משתוקק לחיות את החיים עד הקצה שלהם... (שר.)

אהבה היא ברייה להוטה –

היא חומדת צעירה וזקנה... (צחק.)

מָשָׁה

טָרֶם-טָם-טָם...

וְרִשִּׁינָן

טָם-טָם..

מָשָׁה

טָרָה-רָה-רָה?

וְרִשִּׁינָן

טָרָה-טָה-טָה. (צחק.)

פְּדוּטִיק נכנס.

פְּדוּטִיק

(רוקד.) נשרף עד העצם! נשרף עד העצם! כל רכושי בעולם!

צחוק.

אִירִינָה

זאת לא בדיחה. הכול נשרף לך באמת?

פֶּדוּטִיק

(צוחק.) הכול עד הגרגר האחרון. שום דבר לא נשאר. הגיטרה שלי נשרפה, המצלמה, כל המכתבים שלי... אפילו היומן הקטן שהתכוונתי לתת לך נשרף והפך לעשן.

נכנס סוליוני.

אִירִינָה

לא, לך בבקשה, סוליוני. אתה לא יכול להיכנס לכאן.

סוליוני

למה הברון יכול ואני לא?

וֶרְשִׁינִין

אנחנו באמת צריכים ללכת. מה קורה עם האש?

סוליוני

אומרים שהיא דועכת. לא, אני באמת לא מבין למה הברון יכול להיכנס לכאן ואני לא. (מוציא מכיסו בקבוקון בושם ומזליף על עצמו.)

וֶרְשִׁינִין

טֶרֶם-טֶם-טֶם.

מָשָׁה

טֶם-טֶם.

וֶרְשִׁינִין

(צוחק, לסוליוני.) בוא נלך לחדר האוכל.

סוליוני

בסדר גמור. אבל קודם כל הערה קטנה:

”אם אנסה להבהיר ת’המשך —

חוששני שהאווז ישקשק.” (מביט בטוֹנֶנְבֶּךְ.) צִיפ, צִיפ, צִיפ... (יוצא עם וֶרְשִׁינִין ופֶּדוּטִיק.)

אִירִינָה

הסוֹלֵיוֹנִי הזה הסריח את המקום מטבק! ... (מופתעת..) הברון ישן! ברון, ברון!

טוֹזְנֶפֶךְ

(מתעורר.) אוה... איך אני עייף... בית חרושת ללִבְנִים. לא, אני לא מדבר מתוך שינה. אני נוסע בקרוב לבית החרושת ללִבְנִים, להתחיל לעבוד... כבר הסדרתי את זה. (לאִירִינָה, ברפוף.) את כל כך חיוורת, כל כך יפה, מקסימה... נראה כאילו החיוורון שלך מפלח כמו אור את האוויר החשוק... את עצובה, לא מסופקת מחייך... הו, בואי אתי, בואי נלך ונעבודה יחדיו!

מָשָׁה

טוֹזְנֶפֶךְ, לך מפה.

טוֹזְנֶפֶךְ

(צוחק.) את כאן, מָשָׁה? לא ראיתי אותך... (מנשק את היד של אִירִינָה.) להתראות, אני הולך... אני מסתכל עלייך עכשיו ואני נזכר איך פעם – ביום ההולדת שלך – דיברת על השמחה שבעבודה... היית אז כל כך עליזה ונמרצת... ואיזה חיים מאושרים ראיתי לי מול העיניים! לאן זה נעלם? (מנשק את ידה.) יש לך דמעות בעיניים. לכי לישון, כבר מתחיל להאיר... עוד מעט בוקר... אם רק הייתי יכול להקריב את החיים שלי למענך!

מָשָׁה

טוֹזְנֶפֶךְ, לך! נו, זה כבר יותר מדי...

טוֹזְנֶפֶךְ

אני הולך... (יוצא.)

מָשָׁה

(שוכבת.) קוליגין, אתה ישן?

קוליגין

מה?

מָשָׁה

כדאי שתלך הביתה.

קוליגין

מְשָׁה, מתוקה שלי, מְשָׁה...

אִרְיָנָה

היא עייפה. תן לה לנוח, קוליגין.

קוליגין

אני מייד הולך... אישה שלי! אני אוהב אותך, מְשָׁה האחת והיחידה שלי...

מְשָׁה

(בכעס.) amo, amas, amat, amamus, amatis, amant (לטינית: אני אוהב, אתה אוהב, הוא אוהב,

אנחנו אוהבים, אתם אוהבים, הם אוהבים.)

קוליגין

(צוחק.) פשוט אישה מדהימה! התחתנתי איתך לפני שבע שנים, אבל אני מרגיש כאילו זה קרה

רק אתמול. בחיי, אני נשבע! לא, באמת, את אישה מדהימה. אני מאושר, מאושר, מאושר!

מְשָׁה

אני משועממת, משועממת, משועממת... (היא מתרוממת ומדברת ממצב ישיבה.) ויש עוד משהו שאני

לא יכולה להוציא מהראש שלי... משהו מקומם. הוא תקוע לי בראש כמו מסמר. אני חייבת

לדבר עליו. זה קשור לאַנְדְרִי... הוא משכן את הבית הזה לבנק, ואשתו הכניסה לכיס שלה את כל

הכסף. אבל הבית לא שייך רק לו, אלא לארבעתנו! הוא צריך לדעת את זה, אם הוא איש ישר.

קוליגין

מְשָׁה, נו, באמת, מה קרה לך? אַנְדְרִי שקוע בחובות עד הצוואר, תניחי לו.

מְשָׁה

בכל מקרה, זה מקומם. (שוכבת.)

קוליגין

אנחנו לא עניים. אני מלמד בתיכון, ובנוסף לזה אני נותן שיעורים פרטיים... אני בן אדם ישר,

בלי שטויות. Omnia mea mecum porto (לטינית: אני נושא אתי את כל רכושי), כמו שאומרים.

מָשָׁה

אני לא צריכה שום דבר לעצמי, אבל זה כל כך לא הוגן – וזה מה שמקומם אותי. (הפוגה). לך הביתה, קוליגין.

קוליגין

(מנשק אותה). את עייפה. תנוחי חצי שעה, ואני אחכה לך בחוץ... תשני... (הולך). אני מאושר, מאושר, מאושר. (יוצא).

אִירִינָה

איזה איש קטן אַנְדֵרִי שלנו הפך להיות. האישה הזאת הִזְקִינָה אותו וסחטה ממנו את כל המיץ של החיים. פעם היו לו שאיפות להיות פרופסור, אבל עכשיו – רק אתמול הוא התפאר שסוף סוף הוא נבחר להיות חבר במועצה. הוא חבר המועצה, ופרוטופופוב ראש המועצה... כל העיר צוחקת עליו ומדברת על זה והוא היחיד שלא רואה ולא שומע כלום... וכשכולם רצו ומיהרו מקודם לעזור לכבות את האש, הוא ישב לו בחדר שלו, לא שם לב בכלל למה שקורה, ורק ניגן לו בכינור. (ברגש). זה נורא, זה נורא, זה מזעזע! (בוכה). אני לא יכולה לסבול את זה יותר!... לא יכולה, לא יכולה!...

אולֶגָה נכנסת ומתחילה לסדר את הדברים על השולחן שלה.

(אִירִינָה מייבבת). תשלחו אותי מכאן, סלקו אותי, אני לא יכולה לסבול את זה יותר!

אולֶגָה

(נחרדת). מה קרה? מה קרה, מתוקה שלי?

אִירִינָה

(מייבבת). לאן? לאן הכול נעלם? אוי אלוהים, שכחתי הכול, הכול... הכול מבולבל בתוך הראש שלי... אני כבר לא זוכרת איך אומרים באיטלקית חלון או תקרה... אני שוכחת הכול. כל יום אני שוכחת עוד משהו, והחיים עוברים להם ולא יחזרו אף פעם. לא, אף פעם לא ניסע למוסקבה... אני מבינה עכשיו שאף פעם לא ניסע...

אולֶגָה

מתוקה, מתוקה שלי...

אִירִינָה

(מרסנת את עצמה..) אוי, אני כל כך מסכנה... אני לא יכולה לעבוד, אני לא אעבוד. די! מספיק לי! עבדתי בדואר, עכשיו אני עובדת במועצה, ואני שונאת, מתעבת, כל מה שהם נותנים לי לעשות... אני כבר כמעט בת עשרים וארבע, עבדתי שנים, המוח שלי התייבש, אני נעשית רזה יותר, מכוערת וזקנה, ושום דבר שאני עושה, שום דבר לא מספק אותי. והזמן עובר ואני מרגישה איך אני מתרחקת מהחיים האמיתיים, החיים היפים, מתרחקת ומתרחקת, לעבר התהום. אני מיאשת לגמרי, אני לא מבינה איך זה שאני חיה, איך זה שעוד לא הרגתי את עצמי...

אולָגה

אל תבכי, ילדה שלי, אל תבכי. זה כואב לי כל כך.

אִירִינָה

אני לא בוכה, אני לא בוכה... זהו... הנה, אני לא בוכה עכשיו. מספיק... מספיק!

אולָגה

חמודה שלי, אני מדברת אלייך כמו אחות, כמו חברה, אם את מוכנה לשמוע לעצה שלי, תתחתני עם הברון!

אִירִינָה בוכה בשקט.

אחרי הכול, את מכבדת אותו, את מעריכה אותו... נכון, הוא לא הכי יפה, אבל הוא איש טוב וישר... לא מתחתנים מאהבה, זה עניין של חובה... לפחות, זה מה שאני חושבת. אני הייתי מתחתנת בלי אהבה. כל מי שיציע לי נישואים, אני אתחתן אתו, בתנאי שהוא איש טוב וישר. הייתי מתחתנת אפילו עם זקן...

אִירִינָה

קיוויתי שנעבור למוסקבה ושם אמצא את האהבה האמיתית שלי. חלמתי עליו, אהבתי אותו... אבל מסתבר שכל זה היה שטויות, שטויות...

אולָגה

(מחבקת אותה..) אחותי, אחותי היפה, אני מבינה את זה לגמרי. כשהברון פרש מהצבא ובא אלינו בחליפה רגילה, הוא נראה לי כל כך מכוער עד שממש התחלתי לבכות... הוא שאל אותי, "למה

את בוכה?" איך יכולתי לומר לו! אבל אם אלוהים היה רוצה שאת והוא תתחתנו, הייתי שמחה. כי זה כבר דבר אחר, דבר אחר לגמרי.

נְטָשָׁה עם נר בידה חוצה בשקט את הבמה מן הדלת הימנית לדלת השמאלית.

מָשָׁה

(מתיישבת.) לפי ההליכה שלה אפשר לחשוב שזו היא ששרפה את העיר.

אוֹלְגָה

מָשָׁה, את טיפשה לגמרי. הכי טיפשה במשפחה שלנו, זו את. תסלחי לי שאני אומרת את זה.

הפוגה.

מָשָׁה

אחיות יקרות שלי, אני רוצה להתוודות. אני מרגישה שאני חייבת להוציא את זה החוצה. אני אספר לכן, וזהו, אף אחד לא ישמע את זה יותר... תכף אני אומר לכן. (בשקט.) זה הסוד שלי, אבל אתן תדעו הכול... אני לא יכולה יותר לשתוק... (הפוגה.) אני מאוהבת, מאוהבת... מאוהבת באיש הזה... רק לפני רגע ראיתם אותו... טוב, אני לא אלך מסביב. אני אוהבת את וֶרְשִׁינִין.

אוֹלְגָה

(הולכת אל מאחורי הפרגוד שלה.) די, תפסיקי, אני לא מוכנה להקשיב.

מָשָׁה

אין מה לעשות. (אוחזת את ראשה בין ידיה.) בהתחלה חשבתי שהוא מוזר... אחר כך ריחמתי עליו... אחר כך התאהבתי בו... התאהבתי בקול שלו, במילים שלו, במזל הרע שלו, בשתי הבנות הקטנות שלו...

אוֹלְגָה

(מאחורי הפרגוד.) בין כה וכה, אני לא מקשיבה. תגידי איזה שטויות שאת רוצה, אני פשוט לא מקשיבה.

מִשָּׁה

אוֹלְגָה, אל תהיי טיפשה. אם אני אוהבת אותו – ככה נגזר. זה הגורל שלי... והוא אוהב אותי... זה מפחיד, נכון? זו שגיאה? (אוחזת באִירִינָה בידה ומושכת אותה אליה.) הו מתוקה שלי... איך נמשיך לחיות את החיים שלנו? מה יהיה איתנו?... כשקוראים רומן, כל הדברים האלה נראים כל כך נדושים וטחונים, אבל כשאת בעצמך מאוהבת, את רואה שאף אחד לא יודע כלום וכל אחד צריך להחליט את ההחלטות שלו... חמודות שלי, אחיות שלי... זהו, התוודיתי, מעכשיו אני שותקת... אני אהיה כמו המשוגע בסיפור של גוגול... לשתוק... לשתוק...

אַנְדֵּרִי נכנס ואחריו פֶּרְפּוֹנֵט.

אַנְדֵּרִי

(בכעס.) מה אתה רוצה? אני לא מבין.

פֶּרְפּוֹנֵט

(עומד בפתח הדלת, חסר סבלנות.) אמרתי לך כבר עשר פעמים, אַנְדֵּרִי.

אַנְדֵּרִי

קודם כל, בשבילך אני לא אַנְדֵּרִי, בשבילך אני "כבודו".

פֶּרְפּוֹנֵט

כבודו, הכבאים מבקשים רשות לעבור דרך הגן בשביל להגיע לנהר. אם לא, הם ימשיכו ללכת כל הזמן מסביב, ברוֹנְדֵּלוֹת – זה חתיכת סיוט בשבילם, כבודו.

אַנְדֵּרִי

בסדר. תגיד להם שזה בסדר. (פֶּרְפּוֹנֵט יוצא.) נמאס לי מהם. איפה אוֹלְגָה?

אוֹלְגָה יוצאת מאחורי הפרגוד.

חיפשתי אותך. איפה המפתח של הארון? איבדתי את שלי. יש לך אחד, זה מפתח קטן.

אוֹלְגָה נותנת לו את המפתח בשתיקה. אִירִינָה הולכת מאחורי הפרגוד שלה. הפוגה.

איזו אש אדירה! היא התחילה לדעוך עכשיו. לעזאזל, הפּרָפּוֹנט הזה גרם לי להתעצבן ולומר משהו אידיוטי. אמרתי לו לקרוא לי "כבודו"... (הפוגה). למה את כל כך שקטה, אולָּגָה? (הפוגה). הגיע הזמן להפסיק את השטויות האלה, אין סיבה לעשות לי פנים חמוצות. מְשֶׁה, את כאן, וגם את, אִירִינָה. יופי, אז בואו נוציא הכול, אחת ולתמיד. מה יש לכן נגדי? מה זה?

אולָּגָה

אַנְדֵּרִי, עצור כאן. נדבר על זה מחר. (ברגש). איזה לילה מזעזע!

אַנְדֵּרִי

(במבוכה גדולה). אל תגרמי לעצמך להתרגש מדי. אני שואל בצורה רגועה לגמרי, מה יש לכן נגדי? תגידו לי בכנות.

קולו של יִרְשִׁינִין: "טֶרֶם-טֶם-טֶם!"

מְשֶׁה

(נעמדת, בקול רם). טָרָה-טָה-טָה! (לאולָּגָה). לילה טוב, אולָּגָה, שאלוהים יברך אותך... (הולכת מאחורי הפרגוד ומנשקת את אִירִינָה). תשני טוב... לילה טוב, אַנְדֵּרִי. יותר טוב שתעזוב אותן עכשיו, הן עייפות... תוכל לברר את כל זה מחר. (יוצאת).

אולָּגָה

היא צודקת, אַנְדֵּרִי, בוא נעזוב את זה למחר... (הולכת מאחורי הפרגוד שלה). זמן לישון.

אַנְדֵּרִי

אני אגיד רק דבר אחד ואלך... קודם כל, יש לכן משהו נגד נְטָשָׁה. שמתי לב לזה מהיום הראשון של הנישואים שלנו. נְטָשָׁה היא אישה נהדרת, אישה טובה, ישרה והגונה – זו דעתי. אני אוהב ואני מכבד את אשתי, אתן מבינות? אני מכבד אותה, ואני עומד על כך שגם אחרים יכבדו אותה. אני חוזר, היא אישה ישרה והגונה, וכל התלונות שלך עליה – תסלחו לי שאני אומר את זה – הן סתם גחמות ילדותיות. (הפוגה). שנית, נראה לי שאתן כועסות עליי שאני לא פרופסור, ולא עוסק במחקר. אבל אני חבר במועצה, ובשבילי השירות הזה לא פחות קדוש ונעלה מהשירות למדע. אני חבר במועצה ואני גאה בזה, אם אתן רוצות לדעת... (הפוגה). שלישית... יש משהו נוסף שאני רוצה לומר... משכנתי את הבית בלי לבקש מכן רשות... אני מודה שאני אשם בזה, כן, אני מבקש מכן סליחה... נגררתי לזה בגלל הלחץ של החובות שלי... שלושים וחמישה אלף... אני לא

מהמר עכשיו – הפסקתי מזמן עם הקלפים. אבל הדבר העיקרי שאני יכול לומר להגנתי הוא שאתן, בנות, אתן מקבלות קצבה, בעוד שאני... אפשר לומר שאין לי שום הכנסה...

הפוגה.

קוליגין

(מבעד לפתח הדלת.) מִשָּׁה נמצאת כאן? (מודאג.) איפה היא יכולה להיות? זה מאוד מוזר... (יוצא.)

אָנְדֵרִי

הן לא מקשיבות. נְטָשָׁה היא אישה טובה ונהדרת. (הולך מצד לצד של הבמה, ואז נעצר.) כשהתחתנתי איתה, חשבתי שנהיה מאושרים... שכולנו נהיה מאושרים... אבל, הו אלוהים! (בוכה.) אחיות שלי, אחיות יקרות שלי, בבקשה אל תאמינו לי, אל תאמינו לי... (הוא יוצא.)

קוליגין

(מבעד לפתח הדלת, בחוסר שקט.) איפה מִשָּׁה? היא לא נמצאת כאן? ממש מוזר! (יוצא.)

שומעים שוב את פעמון השריפות. הבמה ריקה.

אִירִינָה

(מאחורי הפרגוד.) אֹלְגָה! מי דופק על הרצפה?

אֹלְגָה

הדוקטור. הוא שיכור.

אִירִינָה

איזה לילה נורא! (הפוגה.) אֹלְגָה! (מציצה מאחורי הפרגוד.) שמעת? הולכים להעביר מכאן את החטיבה. מעבירים אותה לסוף העולם.

אֹלְגָה

זו רק שמועה.

אִירִינָה

נישאר כאן לגמרי לבד... אֹלְגָה!

אולָגָה

נר ?

אִירִינָה

אולָגָה, מותק שלי, אני מכבדת את הברוך, אני מעריכה אותו, הוא איש טוב – אני אתחתן איתו, אני מסכימה, רק בואי נעבור למוסקבה ! אני מתחננת, בבקשה, בואי נעבור ! אין דבר יותר טוב בעולם ממוסקבה ! בואי נעבור, אולָגָה ! בואי נעבור !

מסך

מערכה רביעית

הגן הישן בבית פרוזורוב. שדרה ארוכה של עצי אשוח, שבסופה רואים את הנהר. בצדו האחר של הנהר יש יער. מימין – מרפסת (וּרְנָה) הבית. על שולחן במרפסת מונחים בקבוקים וכוסות. ניכר ששתו שם שמפניה. שעת צהרים. מדי פעם אנשים עוברים מן הרחוב לנהר דרך הגן. חמישה חיילים חולפים במהירות. צ'בוט'יקין, במצב רוח רגוע וחביב שאינו נוטש אותו לאורך כל המערכה, יושב על כיסא נוח בגן, חבוש כובע מצחייה צבאי ומקל בידיו, ומחכה שיקראו לו. אִירִינָה, קולִיגִין – עם עיטור על סרט מסביב לצווארו ומגולח שפם – וטוֹנֶנְבֶּךְ, עומדים על המרפסת ונפרדים לשלום מפֶּדוּטִיק ורוֹדֶה, היורדים במדרגות. שני הקצינים לבושים במדי מסע.

טוֹנֶנְבֶּךְ

(מחבק את פֶּדוּטִיק). אתה בחור טוב. היה כיף להיות אתך כאן ביחד. (מחבק את רוֹדֶה). אז עוד פעם... שלום, חבר!

אִירִינָה

להתראות!

פֶּדוּטִיק

זה לא "להתראות", זה שלום. לא נתראה יותר אף פעם.

קולִיגִין

מי יודע? (הוא מוחה את הדמעות מעיניו, מחייך). הנה, גם אני התחלתי לבכות.

אִירִינָה

ניפגש מתי שהוא.

פֶּדוּטִיק

כן, אולי עוד עשר או חמש-עשרה שנים. אבל עד אז בקושי נזהה זה את זה. ניפגש ונגיד בקור "מה שלומך?"... (מצלם). לא לזוז... עוד תמונה אחת, בפעם האחרונה.

רוֹדֶה

(מחבק את טוֹנֶנְבֶּךְ). לא נתראה יותר אף פעם... (מנשק את ידה של אִירִינָה). אני מודה לך על הכול, על הכול!

פְּדוּטִיק

(ברוגז.) לא לזוז! נו, רגע אחד!

טוֹזְנֶפֶךְ

אם יהיה לנו מזל, נתראה. תכתבו לנו. תשתדלו לכתוב לנו.

רוֹדָה

(מביט ארוכות בגן.) שלום, עצים! (צועק.) יו-הו! (הפוגה.) שלום, הד!

קוֹלִיגִין

לא אתפלא אם תתחתנו בפולין... הנשים הפולניות שלכם יחבקו אתכם חזק וילחשו לכם באוזן
"קוֹחָנָה!" (Kochane, פולנית: אהובי.) (צוחק.)

פְּדוּטִיק

(מסתכל בשעון שלו.) יש לנו פחות משעה. סולִיוֹנִי הוא היחיד מהיחידה שלנו שיסע בספינת משא,
כל השאר יצאו עם טור הרגלים. שלוש יחידות עוזבות היום, ומחר שלוש נוספות, ואז – שקט
ושלווה ינחתו על העיר.

טוֹזְנֶפֶךְ

ושעמום אימים.

רוֹדָה

איפה מְשָׁה?

קוֹלִיגִין

מְשָׁה בגן.

פְּדוּטִיק

אנחנו חייבים להגיד לה שלום.

רוֹדָה

שלום. כדאי שנלך, לפני שאני אתחיל לבכות... (מחבק במהירות את טוֹזְנֶפֶךְ וקוֹלִיגִין ומנשק את ידה של
אִירִינָה.) בלינו כאן תקופה נהדרת...

פֶּדוּטִיק

(לקוליגין). מתנה קטנה בשבילך... יומן קטן ועיפרון... אנחנו נרד מכאן לנהר...

הם מתחילים ללכת, ואז פונים לאחור.

רוֹדָה

(צועק). יו-הו !

קוֹלִיגִין

(צועק). שלום !

רוֹדָה ופֶּדוּטִיק פוגשים את מֶשֶׁה בירכתי הבמה ונפרדים ממנה לשלום. היא הולכת איתם.

אִירִינָה

הלכו... (יושבת על המדרגה התחתונה במרפסת).

צ'בוּטִיקִין

הם שכחו להגיד לי שלום.

אִירִינָה

ומה איתך ?

צ'בוּטִיקִין

זה נכון, גם אני שכחתי. לא חשוב, אני אראה אותם בקרוב. אני עוזב מחר. כן... רק עוד יום אחד. יש לי עוד שנה עד הפרישה, ואז אחזור לכאן, ואבלה לידכם את השנים שנשארו לי... רק שנה אחת עד הפנסיה. (מכניס לכיסו עיתון ושולף עיתון אחר.) אני אחזור לכאן אליכם ואפתח דף חדש. אני אהיה ילד טוב, מתחשב, שקט, ומאוד מנומס...

אִירִינָה

יפה מאוד, יקירי. אתה בהחלט צריך לפתוח דף חדש... ולא דווקא בעיתון...

צ'בוּטִיקִין

כן, ככה אני מרגיש. (שר בשקט.) ט-ך-ךָ בום-בום-די-בום... ישבתי לי על אבן בום...

קוליגין

אתה חסר תקנה, צ'בוטיקין, חסר תקנה !

צ'בוטיקין

אז תכניס אותי לתיקון בכיתה שלך.

אירינה

קוליגין גילח את השפם שלו. אני לא יכולה להסתכל עליו !

קוליגין

למה לא ?

צ'בוטיקין

הייתי אומר לך מה הפנים שלך מזכירות לי עכשיו, אבל...

קוליגין

אבל מה ? זה מה שהולך היום, Modus vivendi (לטינית: דרך חיים), אתם יודעים. המנהל שלנו מגולח לגמרי, אז ברגע שהפכתי לסגן שלו, גם אני התגלחתי. אף אחד לא אוהב את זה, אבל לא אכפת לי. אני מרוצה. עם שפם או בלי שפם – אני מרוצה באותה המידה. (יושב.)

אנדרִי עובר בירכתי הבמה ודוחף עגלה שבתוכה ישן תינוק.

אירינה

צ'בוטיקין, חמוד שלי, אני מאוד מודאגת. היית אתמול בלילה בעיר, ספר לי מה קרה בשדרה ?

צ'בוטיקין

מה קרה ? כלום. שטות. (קורא בעיתון.) שום דבר חשוב !

קוליגין

אומרים שסולִיִּיני והברון נפגשו אתמול בשדרה, ליד התיאטרון...

טונפך

די, תפסיקו את זה ! נו, מה הטעם ... (מנפנף בידו בתנועת ביטול ונכנס הביתה.)

קוליגין

זה קרה ליד התיאטרון... סוליוני התחיל להציק לברון. הברון התעצבן והעליב אותו.

צ'בוטיקין

אני לא יודע כלום על זה. סתם הבל הבלים.

קוליגין

זה מזכיר לי משהו. המורה לאנגלית אצלנו כתב לתלמיד שלו בתחתית העבודה "הבל הבלים!", והתלמיד, שלא הכיר את הביטוי הזה, חשב שהמורה לאנגלית התכוון ל"חבל חבלים!" (צחק). זה גמר אותי מצחק. אומרים שסוליוני מאוהב באירינה ושונא את הברון... אפשר להבין את זה. אירינה בחורה מאוד נחמדה. היא אפילו מזכירה קצת את מֶשָּׁה – הן שתיהן מהסוג המהורהר. (לאירינה). רק שאיתך קל יותר להסתדר. אבל גם עם מֶשָּׁה אפשר להסתדר. אני אוהב אותה. אני אוהב את מֶשָּׁה.

מאחורי הקלעים נשמעת קריאת "יו-הו!"

אירינה

(מצטמרת). אני לא יודעת למה, אבל כל דבר מפחיד אותי היום. (הפוגה). ארזתי את כל הדברים שלי ואני אשלח אותם אחרי הארוחה. מחר הברון ואני מתחתנים, ומייד אחר כך אנחנו עוברים למתחם בית החרושת ללֶבְנִים. מחרתיים אני מתחילה ללמד בבית הספר שם, וזו תהיה התחלה של חיים חדשים. אני מקווה שהכול יסתדר. אתם יודעים, כשעברתי את המבחנים לתעודת הוראה, פשוט בכיתי מרוב שמחה... (הפוגה). עוד רגע תגיע העגלה לאסוף את הדברים שלי.

קוליגין

כל זה נחמד מאוד, אבל זה לא נראה רציני. הרבה רוח ורעיונות, אבל מעט בשר. בכל מקרה, אני מאחל לך מכל הלב שתצליחי.

צ'בוטיקין

(נרגש). ילדה מתוקה שלי, אוצר שלי... איך התקדמת, אני לא יכול להשיג אותך יותר. נשארתי לי מאחור כמו ציפור זקנה שלא מצליחה להדביק את הלהקה שלה. עופו, יקרים שלי, עופו והלוואי שאלוהים יעזור לכם. (הפוגה). קוליגין, למה גילחת את השפם שלך? ...

קוליגין

די, רד מזה! (נאנח). היום החיילים עוזבים, והכול יחזור להיות כמו שהיה. יגידו מה שיגידו, אבל משה היא אישה טובה ונאמנה. אני אוהב אותה מאוד ואני מודה למזל שלי... הכול תלוי במזל... ברשות המס כאן עובד פקיד אחד בשם קוֹזִיֶרְב. הוא למד אתי בבית הספר, אבל סילקו אותו מהכיתה החמישית כי אף פעם הוא לא הצליח להבין את המבנה הדקדוקי הלטיני של ut consecutivum. היום הוא תפרן וחולה, וכשאני פוגש אותו אני שואל: "מה שלומך, ut consecutivum?" והוא עונה לי: "נגעת בדיוק ב-consecutivum שלי..." ואז הוא משתעל. אבל לי היה מזל בחיים. אני מאושר, אפילו זכיתי באות מסדר סְטֶנְיֶסְלֵב, והיום אני מלמד בבית הספר את אותו ut consecutivum הישן. ברור, אני לא טיפש, אני יותר נבון מהרבה אנשים, אבל זה לא מספיק בשביל לעשות אותך מאושר...

מישהו מנגן בפסנתר בבית את נעימת "תפילת הבתולה".

אירינה

ממחר בערב כבר לא אשמע יותר את המוזיקה הקיטשית הזאת ולא אראה יותר את פְּרוֹטוֹפּוֹב... (הפוגה). להשכלה כללית, פְּרוֹטוֹפּוֹב בסלון. הוא בא עוד פעם...

קוליגין

המנהלת עוד לא הגיעה?

אירינה

לא. שלחנו לקרוא לה. אתם לא מתארים לעצמכם כמה קשה לי לחיות כאן לבד, בלי אוֹלְגָה... עכשיו היא המנהלת, היא גרה בתיכון ועסוקה כל היום, ואני נשארתי כאן לבד. אני משועממת, אין לי מה לעשות, ואני שונאת את החדר שלי... אבל החלטתי: אם אני לא יכולה לנסוע למוסקבה, אז אני לא יכולה. זה המזל שלי וזהו, אין מה לעשות... הכול בידיים של אלוהים, וזאת האמת. טוֹזֶנְבֶּךְ הציע לי נישואים... חשבתי על זה והסכמתי. הוא איש טוב, זה באמת מדהים איזה איש טוב הוא... ופתאום הרגשתי שהנשמה שלי הצמיחה כנפיים, נעשיתי יותר עליזה, יותר קלה, ועוד פעם התחשק לי לעבוד ולעבוד... אבל אתמול קרה המקרה ההוא, ואני מרגישה כאילו תלוי מעליי איזה סוד...

צ'בוטיקין

שטויות. חבל חבלים.

נְטָשָׁה

(מבעד לחלון.) המנהלת שלנו !

קוֹלִיגִין

המנהלת הגיעה. בואו ניכנס.

הוא ואיִרְיֵנָה נכנסים הביתה.

צ'בוּטִיקִין

(קורא עיתון ושר בשקט.) ט-ך-ךָה בּוֹם-בּוֹם-ךִי-בּוֹם... ישבתי לי על אבן בּוֹם...

מָשָׁה נכנסת. בירכתי הבמה אֶנְדֵּרִי דוּחֶף את עגלת התינוק.

מָשָׁה

יושב לך כאן ונהנה...

צ'בוּטִיקִין

למה לא ?

מָשָׁה

(יושבת.) עזוב. (הפוגה.) אהבת את אימא שלי ?

צ'בוּטִיקִין

מאוד.

מָשָׁה

והיא אהבה אותך ?

צ'בוּטִיקִין

(אחרי הפוגה.) את זה אני כבר לא זוכר.

מָשָׁה

האיש שלי נמצא כאן? ככה הטבחת שלנו מִרְפָּה הייתה מדברת על השוטר שלה: "האיש שלי".
הוא נמצא כאן?

צ'בוטיקין

עדיין לא.

מָשָׁה

כשצריך לחטוף את האושר בפירורים קטנים, פה ושם, ואחר כך לאבד אותו במכה אחת, כמוני, הופכים לאט לאט להיות קשים ועצבניים. (מצביעה על החזה שלה.) אני מרגישה שאני עומדת להתפוצץ... (מסתכלת על אחיה אַנְדֵּרִי, הדוחף את עגלת התינוק.) תראה את אַנְדֵּרִי, תסתכל עליו... כל התקוות שלנו התרסקו. זה כמו שאלפי אנשים מרימים פעמון ענק, ואחרי כל הכסף והמאמצים שהשקיעו הוא פתאום נופל להם ומתנפץ לרסיסים. פתאום, בלי שום סיבה. ככה זה בדיוק עם אַנְדֵּרִי...

אַנְדֵּרִי

מתי סוף סוף יהיה שקט בבית? יש שם כזה רעש.

צ'בוטיקין

עוד מעט. (מביט בשעון שלו.) שעון ישן וטוב. הוא מצלצל. (מותח את השעון שלו, והשעון מצלצל.)
היחידות הראשונה, השנייה והחמישית יוצאות בדיוק באחת בצהריים. (הפוגה.) ואני מחר.

אַנְדֵּרִי

לתמיד?

צ'בוטיקין

אני לא יודע. אולי אחזור בשנה הבאה. השד יודע... נו, מה זה משנה!...

מוזיקה מנבל וכינור נשמעת ממרחק.

אַנְדֵּרִי

העיר תהיה ריקה. היא תהיה כמו אולם אחרי הצגה. (הפוגה.) משהו קרה אתמול ליד התיאטרון.
אין לי מושג מה, אבל כולם מדברים על זה.

צ'בוטיקין

סתם שטות. סוליוני התחיל להציק לברון, והברון התרגז והעליב אותו. מה שקרה בסוף זה שסוליוני נאלץ להזמין אותו לדו-קרב. (מביט בשעון שלו.) זה צריך להיות עכשיו, נדמה לי... בשעה שתים-עשרה וחצי ביער שם, מעבר לנהר... בום בום ! (צוחק.) סוליוני מדמיין שהוא לךמונטוב. הוא אפילו כותב שירה. אבל צחוק בצד, זה הדו-קרב השלישי שלו.

משה

של מי ?

צ'בוטיקין

של סוליוני.

משה

והברון ?

צ'בוטיקין

מה עם הברון ?

הפוגה.

משה

הכול מבולבל לי בראש... בכל מקרה, אסור להרשות להם לעשות את זה. הוא עלול לפצוע את הברון, או אפילו להרוג אותו.

צ'בוטיקין

הברון בחור טוב, אבל ברון אחד יותר, ברון אחד פחות, נו, מה זה משנה ? תעזבי אותם, זה לא חשוב. (מאחורי הגן נשמעת קריאת "יו-הו!") זה סקבון צוב צועק, אחד העדים בדו-קרב. הוא בסירה. הוא יכול לחכות.

הפוגה.

אָנדרִי

אם אתם שואלים אותי, לדעתי זה לא מוסרי להשתתף בדו-קרב או אפילו להיות נוכח בו בתור רופא.

צ'בוטיקין

זה רק נדמה לך ככה... אנחנו לא קיימים, כלום לא קיים, רק נדמה לנו שאנחנו קיימים... נו, מה זה משנה !

מֶשֶׁה

מדברים, מדברים, מדברים, כל היום רק מדברים... (מתחילה ללכת). השמיים נופלים, אבל אתם – מדברים ומדברים. (עוצרת). אני לא נכנסת הביתה, אין לי כוח להיכנס לשם... כשֶׁנֶשֶׁינִין יבוא, תגידו לי... (הולכת לאורך השדרה). תראו, הציפורים כבר מתחילות לעוף לדרום... (מביטה למעלה). ברבורים או אווזים... ציפורים חמודות שלי, אתן כל כך חופשיות מדאגות... (יוצאת).

אָנדרִי

הבית שלנו הולך להתרוקן. הקצינים עוזבים, אתה עוזב, אִירִינָה מתחתנת, ואני אשאר בבית לבדי.

צ'בוטיקין

מה עם אשתך ?

פֶּרְפּוֹנְט נכנס עם ניירות בידיו.

אָנדרִי

אשתי היא אשתי. היא אישה ישרה, הגונה, אפילו טובה, אני חושב, אבל – יש בה גם משהו שגורם לה להיות לא יותר מחיה קטנה, עיוורת, שעירה. בכל מקרה, לא מדובר ביצור אנושי. אני מספר לך את זה כמו לחבר, כי אתה היחיד שאני יכול לדבר אתו בחופשיות. אני אוהב את נְטֶשָׁה, זה נכון, אבל לפעמים היא נראית לי כל כך המונית, עד שאני פשוט לא מבין למה אני אוהב אותה בכלל, או בכל אופן – למה אהבתי אותה.

צ'בוטיקין

(נעמד.) איש יקר, אני עוזב מחר ואולי לא נתראה יותר אף פעם, אז תקשיב לעצה שלי: שים את הכובע שלך על הראש, קח את מקל ההליכה, ולך... פשוט לך הלאה והלאה, ואף פעם אל תסתכל לאחור. כמה שתלך יותר רחוק, יותר טוב.

סוליוני חוצה את ירכתי הבמה עם שני קצינים. הוא מבחין בצ'בוטיקין וניגש אליו. הקצינים ממשיכים בדרכם.

סוליוני

דוקטור, הגיע הזמן! כבר שנים-עשרה וחצי. (מברך את אנדרי לשלום.)

צ'בוטיקין

עוד רגע. נמאס לי מכולכם. (לאנדרי.) אנדרי, אם מישהו יבקש אותי, תגיד לו שאני תכף חוזר...
(נאנח.) אוה!

סוליוני

"לפני שהספיק לומר 'קרצייה',
הפך אותו הדוב לקציצה". (הולך עם הדוקטור.) למה אתה חורק, סבא?

צ'בוטיקין

קדימה!

סוליוני

איך אתה מרגיש?

צ'בוטיקין

(בכעס.) אתה תמשיך להרטיב אותי עם השאלות האידיוטיות שלך?

סוליוני

הזקן לא צריך להתרגש כל כך. זה לא יהיה ארוך. אני אשפד אותו כמו חזירון לבנבן, וזהו. (מוציא מכיסו בקבוקון בושם ומזליף על ידיו.) גמרתי היום בקבוקון שלם, אבל הידיים שלי עדיין מסריחות. הן מסריחות כמו גוויה. (הפוגה.) כן... אתה זוכר את השיר ההוא של לֶמוֹנֶטוב?
"בלי מנוחה ממתין לבוא הסופה,
כאילו בסופה ימצא מנוחה..."

צ'בוטיקין

כן.

"לפני שהספיק לומר 'קרצייה',

הפך אותו הדוב לקציצה". (יוצא עם סוליוני).

נשמעות קריאות "יו-הו!". אנדרי ופרפונט נכנסים.

פרפונט

צריך לחתום על המסמכים האלה...

אנדרי

(בעצבנות). תניח לי! פשוט תניח לי! אני מתחנן! (יוצא עם עגלת התינוק).

פרפונט

אז בשביל מה יש מסמכים, אם לא לחתום עליהם? (ניגש לירכתי הבמה).

אירינה נכנסת יחד עם טוננפך, החובש מגבעת קש. קוליגין חוצה את הבמה וקורא "מ-שה, משה קשו שלי!"

טוננפך

נראה לי שהוא היחיד בעיר שמרוצה מזה שהצבא עוזב.

אירינה

אפשר להבין למה. (הפוגה). העיר שלנו תתרוקן עכשיו.

טוננפך

(מביט בשעון שלו). מתוקה שלי, אני תכף חוזר.

אירינה

לאן אתה הולך?

טוננפך

אני צריך לרדת לעיר, כדי... להיפרד מכמה חברים שלי.

אִירִינָה

זאת לא האמת... טוֹזְנֶפֶךְ, הראש שלך במקום אחר. (הפוגה.) מה קרה אתמול ליד התיאטרון?

טוֹזְנֶפֶךְ

(בתנועת חוסר סבלנות.) תוך שעה אני אחזור ואהיה איתך שוב. (מנשק את ידה.) יפה שלי... (מביט בה מבט חודר.) חמש שנים עברו מאז שהתאהבתי בך ועדיין לא התרגלתי לזה. כל יום שעובר את נראית לי יפה יותר. איזה שיער נהדר ונפלא! איזה עיניים מקסימות! אני אקח אותך מחר, נעבוד, נהיה עשירים, החלומות שלי יתגשמו. את תהיי מאושרת. אבל יש רק בעיה אחת, רק אחת: את לא אוהבת אותי!

אִירִינָה

אין לי שליטה על זה. אני אהיה אשתך, ואני אהיה נאמנה וצייתנית, אבל אני לא אוהבת אותך, אין לי שליטה על זה. (בוכה.) אף פעם לא אהבתי, אף פעם. אוה, כל כך הרבה חלמתי על אהבה, שנים חלמתי עליה, לילות וימים, אבל הלב שלי כמו פסנתר כנף מפואר שנעלו אותו והמפתח אבד. (הפוגה.) הראש שלך לא כאן.

טוֹזְנֶפֶךְ

לא ישנתי כל הלילה. אין בחיים שלי שום דבר כל כך נורא או מפחיד כמו המפתח האבוד הזה ששובר לי את הלב ולא נותן לי לישון... תגידי לי משהו. (הפוגה.) תגידי משהו...

אִירִינָה

מה? מה לומר לך? מה?

טוֹזְנֶפֶךְ

כל דבר.

אִירִינָה

די, תפסיק עם זה!

הפוגה.

טוֹנֶפֶךְ

איזה דברים קטנים, דברים טיפשיים וסתמיים הופכים – ככה פתאום – להיות חשובים בחיים. אתה צוחק עליהם כמו מקודם, אתה יודע שהם סתמיים, ובכל זאת הם גוררים אותך ואתה מרגיש שכבר אין לך כוח לעצור אותם. אבל בואי לא נדבר על זה! אני מאושר. אני מרגיש כאילו בפעם הראשונה בחיים שלי אני רואה את עצי האשוח האלה, את עצי האֶדֶר והלְבָנָה האלה, ונראה שהם כולם מסתכלים עליי בסקרנות ובציפייה. איזה עצים יפים! ואם כבר נעצרים לחשוב על זה – כמה יפים החיים יכולים להיות כשיש עצים כאלה בסביבה.

נשמעת קריאת "יו-הו!"

אני חייב ללכת, הגיע הזמן... תראי, העץ שם מת, הוא יבש, אבל הוא עדיין מתנדנד ברוח עם שאר העצים. באותה דרך, נראה לי שאם אני אמות, אני עדיין אהיה חלק מהחיים, בצורה כזו או אחרת. שלום, אישה יקרה שלי... (מנשק את ידה.) המסמכים האלה שנתת לי, הם מונחים על השולחן שלי, מתחת ליומן.

אִירִינָה

אני באה איתך.

טוֹנֶפֶךְ

(נחרד). לא, לא! (מסתלק במהירות, ונעצר ליד שדרת העצים.) אִירִינָה!

אִירִינָה

מה?

טוֹנֶפֶךְ

(לא יודע מה לומר). לא שתיתי שום קפה הבוקר. תבקשי שיכינו לי כוס... (יוצא במהירות.)

אִירִינָה עומדת שקועה במחשבות, לאחר מכן הולכת לירכתי הבמה ומתיישבת על נדנדה. אֶדֶרִי נכנס עם עגלת התינוק, ופֶרְפֹּנֶט מופיע.

פֶּרְפֹּנֶט

אֶדֶרִי, המסמכים האלה לא שלי. זה מסמכים רשמיים, לא אני המצאתי אותם.

אָנְדֵרִי

אוֹה, לאַן הַכּוֹל נַעֲלָם? לאַן נַעֲלָם הָעֵבֶר שְׁלִי, כְּשֶׁהֵיִתִי צַעִיר וּמֵאוֹשֶׁר וְנִבּוֹן, כְּשֶׁהֵיִתִי מֵלֹא בַחֲלוּמוֹת וּחֲשֻׁבֹתִי מַחֲשָׁבוֹת נַעֲלוֹת, כְּשֶׁהָהוּוֹה וְהַעֲתִיד שְׁלִי הָיוּ מוֹאֲרִים בַּתְּקוּוֹה? לְמָה, אַחֲרֵי בְקוּשֵׁי כְּמָה צַעֲדִים בַּחַיִּים, אֲנַחְנוּ הוֹפְכִים לַהֲיוֹת רְדוּמִים, אֲפוּרִים, לֹא מַעֲנִינִים, עֲצֻלִּים, אֲדִישִׁים, חֲסָרֵי תוֹעֵלָה, לֹא מֵאוֹשְׁרִים?... הָעֵיר שֶׁלָנוּ קִיַּמְתָּ מֵאַתִּי שָׁנִים, חַיִּים בָּהּ מֵאָה אֶלֶף תּוֹשְׁבִים, אֲבָל אֵין אֶפִּילוֹ אֶחָד מֵהֶם שְׁשׁוֹנָה מִכָּל הַשָּׂאֵר! לֹא הִיא וְאֵין אֶפִּילוֹ מְלומֵד אֶחָד, אֲמֵן אֶחָד, אֶפִּילוֹ אָדָם אֶחָד מִסְפִּיק מֵרָשִׁים כְּדֵי לַעֲזוֹר קְנָאָה אוֹ רִצּוֹן לַחֲקוֹת אוֹתוֹ... כָּל מָה שֶׁהֵם עוֹשִׂים זֶה לְאֹכֹל, לְשִׁתּוֹת, לִישׁוֹן, וְאַחֵר כֵּךְ לְמוֹת... וְאֵז נוֹלְדִים אֲנָשִׁים אַחֲרִים וְגַם הֵם אוֹכְלִים, שׁוֹתִים, יֹשְׁנִים, וְכֵדִי לֹא לַהֲיוֹת מְשׁוּעֲמָמִים עַד טַמְטוּם הֵם מְגוּוֹנִים אֶת הַחַיִּים שֶׁלָהֶם בְּרִכִּילוֹת מְטוֹנֶפֶת, בּוֹדֵדָה, בְּהִימוּרִים וּבַתְּבִיעוֹת מִשְׁפָּטִיּוֹת. וְהַנָּשִׁים מֵרְמוֹת אֶת הַבְּעֻלִּים שֶׁלָהֶן, וְהַבְּעֻלִּים מִשְׁקָרִים לְעֲצָמָם וּמַעֲמִידִים פָּנִים שֶׁהֵם לֹא רוֹאִים וְלֹא שׁוֹמְעִים כָּלֹם, וְכָל הוֹלְגֵרִיּוֹת וְהַקְטָנוּנוּת הָאִיוֹמוֹת הָאֵלֶּה מוֹחֲצוֹת אֶת הַיִּלְדִּים, וּמַכְבוֹת אֶת הַנִּיצוֹץ הָאֱלֹהִי שֶׁבְּתוֹכָם, וְהֵם הוֹפְכִים לַהֲיוֹת אוֹתָם יִצּוּרִים עֲלוּבִים וְחֲסָרֵי חַיִּים, בְּדִיוֹק כְּמוֹ כּוֹלֵם, בְּדִיוֹק כְּמוֹ הָאֲבוֹת וְהָאֲמָהוֹת שֶׁלָהֶם...

(לִפְּרֹפֶט, בַּכַּעַס.) מָה אַתָּה רוֹצֶה?

פֶּרְפּוֹנֵט

מָה? צָרִיךְ לַחֲתוֹם עַל הַמַּסְמָכִים הָאֵלֶּה.

אָנְדֵרִי

נֹרְדִיק!

פֶּרְפּוֹנֵט

(מוֹסֵר לוֹ אֶת הַמַּסְמָכִים.) הַשּׁוֹעֵר בַּכְּנִיסָה לְמִשְׁרָדִים סִפֵּר לִי עֲכָשִׁיו שֶׁבַחֲרוּף שֶׁעָבַר הִיא בַּפֶּטְרִבּוֹרֵג 100 מַעֲלוֹת מִתַּחַת לְאַפֶּס.

אָנְדֵרִי

אֲנִי מִתְעַב אֶת הָהוּוֹה, אֲבָל כְּשֶׁאֲנִי חוֹשֵׁב עַל הָעֲתִיד, אַח, זֶה עוֹשֶׂה לִי הַרְגָּשָׁה טוֹבָה. אֲנִי מֵרְגִישׁ כָּל כֵּךְ קָל בְּלִבִּי, כָּל כֵּךְ חוֹפְשִׁי. אוֹרוֹת רַחוּקִים נִדְלָקִים בְּאוּפֶק, אֲנִי רוֹאֶה אֶת הַחוֹפֶשׁ. אֲנִי רוֹאֶה אֵיךְ אֲנִי וְהַיִּלְדִּים שְׁלִי נִהְיָה חוֹפְשִׁים מִעֲצָלוֹת, מִשְׁתִּיָּה, מִהַתְּפַטְמוֹת בְּאוּזוֹ וּבְכֻרֹב, חוֹפְשִׁים מִנְּמָנוֹם אַחֲרֵי הָאֲרוּחָה וּמַחֲיִים עַל חֲשֻׁבוֹן אַחֲרִים...

פּרפּונט

הוא אומר שאלפיים אנשים מתו מרוב קור. הוא אומר שכולם הזדעזעו. זה היה בפּטֶרפּונג או במוסקבה, אני לא זוכר.

אַנדרי

(בפרץ רגשנות עדינה.) האחיות היקרות שלי, אחיות נפלאות שלי ! (מבעד לדמעות.) מְשֶׁה, אחותי !

נְטֶשֶׁה

(בחלון.) מי מדבר שם ככה בקול רם ? זה אתה, אַנדרי ? אתה תעיר את סופי הקטנה. Il ne faut pas faire du bruit, la Sophie est dormée déjà. Vous êtes un ours. סופי כבר ישנה. אתה דוב.) אם אתה לא יכול לשתוק, תן למישהו אחר את העגלה. פּרפּונט, קח את העגלה מהאדון !

פּרפּונט

כן, גברת. (לוקח את עגלת התינוק.)

אַנדרי

(במבוכה.) דיברתי בשקט.

נְטֶשֶׁה

(מאחורי החלון, מדברת בחיבה אל הילד שלה.) בּוֹבִיק ! שובב אחד ! ילד רע, בּוֹבִיק !

אַנדרי

(מציץ על המסמכים.) טוב אני אעבור עליהם ואחתום על מה שצריך, אחר כך תיקח אותם למועצה... (נכנס לבית וקורא את המסמכים. פּרפּונט מסיע את עגלת התינוק לתוך הגן.)

נְטֶשֶׁה

(מאחורי החלון.) בּוֹבִיק, איך קוראים לאימא ? בּוֹלְבּוֹלֶן שלי ! ומי זאת ? זאת דודה אוֹלְגָה. תגיד "שלום, דודה אוֹלְגָה."

שני מוזיקאים נודדים נכנסים ומנגנים בכינור ובנבל. וְרֶשֶׁינִין, יחד עם אוֹלְגָה ואֶנְפִיסָה, יוצאים מהבית, עומדים לרגע ומקשיבים בדממה למוזיקה. אִירִינָה מתקרבת.

אולגה

הגן שלנו הפך להיות כמו דרך ציבורית. אנשים עוברים דרכו כל הזמן. אַנְפִּיסָה, תני למוזיקאים האלה משהו! ...

אַנְפִּיסָה

(נותנת כסף למוזיקאים). לכו, ושאלוהים יברך אתכם, נשמות טובות. (המוזיקאים קדים ויוצאים). מסכנים, הם בטח רעבים. אחרת למה שינגנו? (לאִירִינָה). בוקר טוב, אִירִינָה. (מנשקת אותה). ילדונת שלי, איזה חיים אני עושה, את לא מתארת לעצמך! איזה חיים! אני גרה יחד עם אולגה המתוקה בבית ספר, בדירה של המועצה. תודה לאל שנתן לי את זה בגיל שלי. אף פעם בחיים שלי לא היה לי נוח ככה, חוטאת שכמוני... זאת דירה גדולה, ויש לי בה חדר משלי עם מיטה משלי. הכול על חשבון המועצה. אני מתעוררת לי בלילה, ואלוהים, אויח מריה הקדושה, אף אחד בעולם לא מאושר יותר ממני!

וִרְשִׁינִין

(מציץ בשעון שלו). אולגה, אנחנו תכף עוזבים. אני צריך ללכת. (הפוגה). אני מאחל לך כל, כל... איפה מְשָׁה?

אִירִינָה

היא נמצאת איפה שהוא בגן... אני אלך לחפש אותה.

וִרְשִׁינִין

זה יהיה נחמד מצדך. אני ממחר.

אַנְפִּיסָה

גם אני אלך לחפש אותה. (צועקת). מְשָׁה, מְ-שָׁה! (הולכת עם אִירִינָה לקצה הגן). מְ-שָׁה!

וִרְשִׁינִין

לכל דבר יש סוף. הנה, גם אנחנו נפרדים. (מביט בשעון שלו). העיר כיבדה אותנו בסוג של ארוחת פרידה: שתינו שמפניה, ראש העיר נאם. אכלתי משהו והקשבתי, אבל הלב שלי היה כאן, אתכם... (מסתכל על הגן). התרגלתי אליכם...

אולגה

נתראה פעם?

וְרִשְׁיָנִין

אני לא מאמין. (הפוגה.) אשתי ושתי הבנות הקטנות שלי יישארו כאן לחודשיים נוספים. בבקשה, אם יקרה להן משהו, אם הן יצטרכו משהו...

אולָּגָה

ברור, ברור. אל תדאג. (הפוגה.) מחר לא יישאר בעיר אפילו חייל אחד. הכול יהיה רק זיכרון. כן, בשבילנו זו תהיה התחלה של חיים חדשים... (הפוגה.) שום דבר לא קורה אף פעם כמו שהיינו רוצים. לא רציתי להיות מנהלת, והנה אני מנהלת. זה אומר שלא נעבור לחיות במוסקבה...

וְרִשְׁיָנִין

נו... תודה על הכול... אני מבקש סליחה אם פגעתי בכך פעם או עשיתי משהו לא בסדר...דיברתי המון: תסלחי לי גם על זה – אל תחשבי עליי דברים רעים.

אולָּגָה

(מוחה דמעות מעיניה.) למה מְשָׁה לא מגיעה?

וְרִשְׁיָנִין

מה אני עוד יכול לומר לפני שאנחנו נפרדים? על מה אני יכול להתפלסף עכשיו?... (צוחק.) החיים קשים. הרבה מאיתנו חושבים שהם חסרי תקווה, מעין מבוי סתום. אבל צריך להודות שהם נעשים בהירים וקלים יותר, ולא רחוק הזמן שבו הכול יהיה מלא אור וצלול. (מביט בשעון שלו.) הגיע הזמן שאני אלך! פעם אנשים היו עסוקים במלחמות, הם מילאו את כל הקיום שלהם במסעות כיבושים, בפלישות, בניצחונות, אבל עכשיו כל זה שייך לעבר, ובמקום זה יש חלל אדיר, ששום דבר לא מילא אותו עדיין. האנושות מחפשת בלהט משהו שימלא אותו, ועם הזמן היא בוודאי תמצא אותו. אח, הלוואי שזה יקרה מהר! (הפוגה.) את יודעת, אם רק היינו יכולים לשלב בין עבודה להשכלה ובין השכלה לעבודה... (מביט בשעון שלו.) טוב, אני באמת חייב ללכת...

אולָּגָה

הנה היא מגיעה.

מְשָׁה נכנסת.

וְרִשְׁיָיִן

באתי לומר שלום...

אולָּגָה זזה מעט הצדה כדי להניח להם להיפרד לשלום.

מָשָׁה

(מביטה בעיניו). שלום... (נשיקה ארוכה).

אולָּגָה

מספיק, מספיק...

מָשָׁה פורצת בבכי בלתי נשלט.

וְרִשְׁיָיִן

תכתבי לי... אל תשכחי אותי! בבקשה, אני חייב ללכת... הגיע הזמן... אולָּגָה, קחי אותה, אני חייב ללכת... אני מאחר... (נרגש מאוד, מנשק את ידי אולָּגָה. אחרי כן מחבק שוב את מָשָׁה, ומסתלק במהירות).

אולָּגָה

נו, מָשָׁה, בבקשה. תפסיקי לבכות...

קוליגין נכנס.

קוליגין

(נבוך). לא חשוב, שתבכה, שתבכה... מָשָׁה שלי, מָשָׁה הטובה והמתוקה שלי... את אשתי ואני מאושר, למרות הכול... אני לא מתלונן, אני לא שופט אותך בכלל... הנה, אולָּגָה העדה שלי... נתחיל לחיות שוב כמו פעם, ואני לא אגיד שום דבר, שום רמז...

מָשָׁה

(מרסנת את בכייה).

אלון ירוק גָּדֵל על שפת חוף קעורה,

על האלון תלויה שרשרת זהובה...

על האלון תלויה שרשרת זהובה...

אני יוצאת מדעתי... אלון ירוק גָּדֵל... על שפת חוף קעורה...

אולגה

תירגעי, מָשָׁה, יופי, יופי... תביאו לה כוס מים.

מָשָׁה

אני לא בוכה יותר.

קוליגין

היא לא בוכה עכשיו... היא ילדה טובה, טובה...

נשמע צליל חלוש של ירייה רחוקה.

מָשָׁה

אלון ירוק גָּדַל על שפת חוף קעורה,

על האלון תלויה שרשרת זהובה...

חתול ירוק... אלון ירוק... אני מבולבלת לגמרי. (שותה מים.) החיים שלי הם בלגן אחד גדול... לא

רוצה עכשיו כלום... אני תכף אירגע... זה לא משנה... מה הפירוש של "על שפת חוף קעורה"?

למה המילים האלה לא יוצאות לי מהראש? הכול אצלי בסחרחורת.

אִירִינָה נכנסת.

אולגה

תירגעי, מָשָׁה. יופי, ילדה טובה. בואו ניכנס הביתה.

מָשָׁה

(בכעס.) אני לא נכנסת. (בוכה, אבל מייד מרסנת את עצמה.) אני לא נכנסת עכשיו לבית הזה. אני לא

נכנסת אליו יותר.

אִירִינָה

בואו נשב ביחד, לא צריך לדבר. אני נוסעת מחר...

הפוגה.

קוליגין

אתמול החרמתי מילד בכיתה את הזקן והשפם המלאכותיים האלה, תראו... (הוא מדביק אותם על פניו.) אני נראה כמו המורה לגרמנית, לא? (צוחק.) הילדים האלה הם משהו.

מָשָׁה

אתה באמת נראה כמו המורה לגרמנית.

אולָּגָה

(צוחקת.) כן.

מָשָׁה בוכה.

אִירִינָה

נו, מָשָׁה !

קוליגין

בדיוק כמוהו...

נְטָשָׁה נכנסת.

נְטָשָׁה

(למשרתת.) מה? אה, כן. ארון פְּרוֹטוֹפּוֹב ישגיח על סופיה הקטנה, ובעלי יכול להוציא את בּוֹבִיק לטיול בעגלה. אני אומרת לכם, ילדים זה כאב ראש אחד גדול... (לאִירִינָה.) אִירִינָה, את נוסעת מחר, חבל. אולי תישארי לעוד שבוע? (מבחינה בקוליגין ופולטת צעקה. הוא צוחק ומסיר את הזקן והשפם.) נו, באמת! איך הפחדת אותי! (לאִירִינָה.) התרגלתי אלייך – את חושבת שיהיה לי קל להיפרד ממך? אני אדאג שאַנְדֵרִי יעבור לחדר שלך יחד עם הכינור שלו – שינסר לו שם כמה שהוא רוצה! נעביר לחדר שלו את סופי הקטנה. תינוקת מלאכית ממש! נכון שהיא ילדה טובה? היום היא הסתכלה עליי במבט כזה בּוֹמְבּוֹנִי ואמרה "מָמִי" !

קוליגין

ילדה נפלאה, את צודקת.

נְטָשָׁה

אז מחר אני אהיה כאן לבד. (נאנחת.) קודם כל אדאג שיכרתו את השדרה הזאת של עצי אשוח, ואחר כך את עץ האֶדָר הזה... הוא נראה כל כך מפחיד ומכוער בערב... (לאִירִינָה.) מותק, החגורה הזאת לא מתאימה לך בכלל... היא בטעם רע. את צריכה לשים משהו יותר בהיר. ואחר כך אדאג שישתלו פרחים, בכל מקום פרחים, ויהיה ריח כזה טוב... (בחומרה.) למה יש מזלג על הספסל? (ניגשת לבית ופונה למשרתת.) מה המזלג עושה על הספסל הזה? (צועקת.) תסתמי את הפה!

קוליגין

עוד פעם!

מאחורי הקלעים נשמעת תזמורת המנגנת שיר לכת. כולם מקשיבים.

אולָּגָה

הם עוזבים.

צ'בוֹטִיקִין נכנס.

מָשָׁה

החברים שלנו עוזבים. נו... שתהיה להם נסיעה טובה! (לבעלה.) אנחנו צריכים ללכת הביתה... איפה השל והכובע שלי?

קוליגין

הכנסתי אותם הביתה... אני תכף מביא אותם... (נכנס לבית.)

אולָּגָה

כן, עכשיו כולנו יכולים ללכת הביתה, הגיע הזמן.

צ'בוֹטִיקִין

אולָּגָה!

אולָּגָה

מה? (הפוגה.) מה?

צ'בוטיקין

שום דבר... אני לא יודע איך לומר לך את זה... (לוחש באוזנה).

אולגה

(בזעזוע.) זה לא יכול להיות !

צ'בוטיקין

כן... עסק רע... אני כל כך עייף ותשוש, אני לא רוצה להוסיף שום מילה... (ברוגז.) נו, מה זה משנה !

משה

מה קרה ?

אולגה

(מחבקת את אירינה.) איזה יום נורא... אני לא יודעת איך לספר לך את זה...

אירינה

מה קרה ? ספרי לי מהר. מה, מה קרה ?

צ'בוטיקין

הברון נהרג בדו-קרב...

אירינה

(בוכה בשקט.) ידעתי, ידעתי...

צ'בוטיקין

(יושב על ספסל בירכתי הבמה.) אני מותש... (שולף עיתון מכיסו.) שיבכו... (שר בשקט.) ט-ך-ך-ךה בום-בום-די-בום... ישבתי לי על אבן בום... נו, מה זה משנה !

שלוש האחיות עומדות צמודות זו לזו.

מָשָׁה

תקשיבו לתזמורת ! הם עוזבים אותנו. אחד כבר עזב והסתלק, הוא אף פעם לא יחזור, אף פעם. נשארנו לבד, להתחיל את החיים שלנו מחדש. אנחנו חייבות להמשיך את החיים... חייבות להמשיך את החיים...

אִירִינָה

(מניחה את ראשה על החזה של אולגה.) יבוא זמן שבו כל אחד ידע מה הסיבה לכל זה, למה כל הסבל הזה. לא יהיו יותר חידות. בינתיים, אנחנו צריכות להמשיך לחיות... אנחנו צריכות לעבוד, רק לעבוד ! מחר אני אלך מכאן לבדי. אני אלמד בבית-ספר ואתן את כל החיים שלי למי שאולי צריך אותם. סתיו עכשיו. עוד מעט יבוא החורף והשלג יכסה הכול, ואני אעבוד, אני אמשיך לעבוד ולעבוד...

אולגה

(מחבקת את שתי אחיותיה.) תקשיבו למוזיקה העליזה הזאת, איזה כוח יש בה ! היא מכניסה חיים בלב. הו אלוהים ! השנים יעברו, ואנחנו כולנו נסתלק מהעולם ונישפּח, הפנים שלנו יישכחו, הקולות שלנו. אנשים אפילו ישכחו שפעם היו כאן שלוש אחיות. אבל הסבל שלנו יביא אושר לאלה שיבואו אחרינו, אושר ושלום ישלטו בארץ, והם יזכרו לטובה ויברכו את אלה שחיו לפניהם. לא, אחיות אהובות שלי, החיים שלנו עדיין לא נגמרו. אנחנו נחיה ! המוזיקה כל כך עליזה, כל כך שמחה – נדמה לי שתוך זמן קצר נדע למה אנחנו חיות, מה הסיבה לסבל שלנו... אם רק היינו יודעות ! אם רק היינו יודעות !

המוזיקה נחלשת יותר ויותר. קוליגין, עליז ומחייך, מביא את הכובע ואת השל. אַנְדֵּרִי דוחף את עגלת התינוק, עם בופיק בתוכה.

צ'בוּטִיקִין

(שר בשקט.) ט-ך-ךָה בום-בום-די-בום... ישבתי לי על אבן בום... (קורא בעיתון.) נו, מה זה משנה ! מה זה משנה !

אולגה

אם רק היינו יודעות ! אם רק היינו יודעות !

מסך

